Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MELCHIOR WATHELET
της 16ης Μαΐου 2018 [1]

Υπόθεση C-93/17

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά

Ελληνικής Δημοκρατίας

«Παράβαση κράτους μέλους – Απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται η παράβαση – Μη εκτέλεση – Χρηματική ποινή – Κατ' αποκοπήν ποσό»

I. Εισαγωγή

1. Η υπό κρίση υπόθεση αφορά προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, δυνάμει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, λόγω μη εκτελέσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395). Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Ιουλίου 2008, για τις ενισχύσεις C 16/04 (πρώην NN 29/04, CP 71/02 και CP 133/05) που χορήγησε η Ελλάδα στην επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ [2], και παραλείποντας να παράσχει στην Επιτροπή, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τις πληροφορίες που απαριθμούνται στο άρθρο 19 της αποφάσεως αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 19 της εν λόγω αποφάσεως.

II. Το νομικό πλαίσιο

2. Το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ορίζει:

«Οι διατάξεις των Συνθηκών δεν αντιτίθενται προς τους ακόλουθους κανόνες:

[…]

β) κάθε κράτος μέλος δύναται να λαμβάνει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για την προστασία ουσιωδών συμφερόντων της ασφαλείας του, που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού· τα μέτρα αυτά δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με τα προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς.»

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 ΕΕ 2009, L 225, σ. 104.

III. Το ιστορικό της διαφοράς

3. Το 1985, η επιχείρηση Ελληνικά Ναυπηγεία ΑΕ (στο εξής: ΕΝΑΕ), ιδιοκτήτρια ενός ελληνικού ναυπηγείου (εμπορικού και στρατιωτικού) ευρισκόμενου στον Σκαραμαγκά (Ελλάδα), έπαυσε τις δραστηριότητές της και ετέθη υπό εκκαθάριση. Το 1985 επίσης, η κρατική τράπεζα με την επωνυμία Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ (στο εξής: ΕΤΒΑ) απέκτησε την πλειονότητα των μετοχών της ΕΝΑΕ. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1995, υπεγράφη σύμβαση για την πώληση του 49 % των μετοχών της ΕΝΑΕ στους εργαζομένους της.

4. Το 1998, η Ελληνική Δημοκρατία αποφάσισε να εκσυγχρονίσει και να ενισχύσει τον στόλο των υποβρυχίων της. Για τον σκοπό αυτόν, συνήψε με την ΕΝΑΕ σύμβαση για την κατασκευή τεσσάρων υποβρυχίων «HDW τύπου 214» (σύμβαση «Αρχιμήδης») και σύμβαση για τον εκσυγχρονισμό τριών υποβρυχίων «HDW τύπου 209» (σύμβαση «Ποσειδών ΙΙ»).

5. Για την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρυχίων αυτών, η ΕΝΑΕ συνήψε συμβάσεις υπεργολαβίας με τη Howaldtswerke-Deutsche Werft GmbH (στο εξής: HDW) και τη Ferrostaal AG (στο εξής, από κοινού: HDW-Ferrostaal).

6. Το 2001, η Ελληνική Δημοκρατία αποφάσισε να ιδιωτικοποιήσει πλήρως την ΕΝΑΕ. Στο τέλος της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεως, η HDW-Ferrostaal απέκτησε το σύνολο των μετοχών της ΕΝΑΕ. Κατά τη διάρκεια του έτους 2005, ο γερμανικός όμιλος ThyssenKrupp AG αγόρασε την HDW καθώς και τις μετοχές που κατείχε η Ferrostaal στην ΕΝΑΕ.

7. Στο πλαίσιο της ιδιωτικοποιήσεως της ΕΝΑΕ, η Ελληνική Δημοκρατία έλαβε, κατά τα έτη 1996 έως 2003, ορισμένα μέτρα τα οποία συνίσταντο σε εισφορές κεφαλαίου, παροχή εγγυήσεων, αντεγγυήσεων και χορήγηση δανείων υπέρ της ΕΝΑΕ, που αποτέλεσαν το αντικείμενο πολλών αποφάσεων της Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Τα άρθρα 2, 3, 8, 9 και 11 έως 15 της αποφάσεως 2009/610 ορίζουν ότι τα μέτρα αυτά συνιστούν ενισχύσεις μη συμβατές με την εσωτερική αγορά.

9. Κατά τα άρθρα 5 και 6 της ως άνω αποφάσεως, οι ενισχύσεις που προσδιορίζονται στα άρθρα αυτά, μολονότι εγκρίθηκαν προηγουμένως από την Επιτροπή, χορηγήθηκαν καταχρηστικώς και, συνεπώς, έπρεπε να ανακτηθούν.

10. Κατά το άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610, η εγγύηση αποζημιώσεως που παρέσχε η ΕΤΒΑ στην HDW-Ferrostaal, η οποία προέβλεπε την αποζημίωση της τελευταίας για κάθε κρατική ενίσχυση που θα έπρεπε να επιστρέψει η ΕΝΑΕ, συνιστούσε ενίσχυση χορηγηθείσα κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, δεν ήταν συμβατή με την κοινή αγορά και έπρεπε να καταργηθεί αμέσως.

11. Διαπιστώνοντας ότι από τις προς ανάκτηση ενισχύσεις ωφελήθηκαν μόνον οι εμπορικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, η Επιτροπή αποφάσισε, με το άρθρο 17 της ίδιας αυτής αποφάσεως, ότι οι ενισχύσεις αυτές έπρεπε να ανακτηθούν από τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονταν με το εμπορικό σκέλος της εταιρίας[3].

12. Το άρθρο 18 της αποφάσεως 2009/610 επέβαλε στην Ελληνική Δημοκρατία να προβεί στην άμεση και πραγματική ανάκτηση των ενισχύσεων, όπως αυτές προσδιορίζονται στα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 15 της εν λόγω αποφάσεως. Κατά τη διάταξη αυτή, η Ελληνική Δημοκρατία έπρεπε να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποιήσεώς της, ήτοι από τη 13η Αυγούστου 2008.

3 Σύμφωνα με την Επιτροπή, το ποσό της ενισχύσεως (άνευ τόκων) που έπρεπε να ανακτηθεί είχε τότε υπολογιστεί, προσωρινώς, σε περίπου 256 εκατομμύρια ευρώ.

13. Λαμβανομένης υπόψη της δυσχερούς οικονομικής καταστάσεως της ΕΝΑΕ, η Ελληνική Δημοκρατία επισήμανε ότι η πλήρης ανάκτηση των επίμαχων ενισχύσεων θα μπορούσε να προκαλέσει την πτώχευση της ΕΝΑΕ και κατ' αυτόν τον τρόπο να επηρεάσει τις στρατιωτικές της δραστηριότητες (ήτοι τις συμβάσεις «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ»), με αποτέλεσμα να θιγεί ενδεχομένως η προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας της Ελλάδας κατά την έννοια του άρθρου 346 ΣΛΕΕ.

14. Κατόπιν αιτήματος της Ελληνικής Δημοκρατίας, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η ΕΝΑΕ δεν είχε τα αναγκαία κεφάλαια για να επιστρέψει την ενίσχυση [4] και της πρότεινε να θεωρήσει την απόφαση 2009/610 ως εκτελεσθείσα εάν η ΕΝΑΕ πωλούσε τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονταν με τις εμπορικές δραστηριότητες και χρησιμοποιούσε το τίμημα της πωλήσεως αυτής για να επιστρέψει στο Ελληνικό Δημόσιο το ποσό της ενισχύσεως, εάν δεσμευόταν να μη χρησιμοποιήσει την εγγύηση αποζημιώσεως που αναφερόταν στο άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610 καθώς και τα δικαιώματα αποκλειστικής χρήσεως ενός γεωτεμαχίου που ανήκε στο Δημόσιο (πρόκειται για την παραχώρηση μιας μόνιμης δεξαμενής) το οποίο έπρεπε να επιστρέψει στο Δημόσιο (εφόσον το γεωτεμάχιο δεν ήταν αναγκαίο για τις στρατιωτικές της δραστηριότητες) και εάν διέκοπτε τις εμπορικές της δραστηριότητες για δέκα έτη. Σε αυτήν τη βάση, η Επιτροπή, η Ελληνική Δημοκρατία και η ΕΝΑΕ κατέληξαν σε κατ' αρχήν συμφωνία στις 8 Ιουλίου 2009.

15. Ταυτοχρόνως, ο όμιλος ThyssenKrupp ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τον όμιλο Abu Dhabi Mar LLC (ADM) [5] προκειμένου να του μεταβιβάσει τις μετοχές της ΕΝΑΕ. Τον Δεκέμβριο 2009, ο ADM πρότεινε την αγορά του 75,1 % των μετοχών αυτών αντί τιμήματος ενός ευρώ, το δε ποσοστό 24,9 % θα παρέμενε υπό την κυριότητα του ομίλου ThyssenKrupp. Ένας από τους όρους της αγοράς ήταν ότι ο χειρισμός του ζητήματος της ανακτήσεως των κρατικών ενισχύσεων από την Ελληνική Δημοκρατία θα κατέληγε σε λύση την οποία θα ενέκρινε ο επενδυτής ADM.

16. Τον Μάρτιο του 2010, η Ελληνική Δημοκρατία, ο ADM, ο ThyssenKrupp, η HDW και η ΕΝΑΕ συνήψαν συμφωνία-πλαίσιο («Framework Agreement»), της οποίας το άρθρο 11 αναφερόταν στην υποχρέωση της Ελληνικής Δημοκρατίας να ανακτήσει την κρατική ενίσχυση και διευκρίνιζε ότι «είχε συζητηθεί τον Ιούλιο του 2009 τριμερής συμφωνία μεταξύ της [Επιτροπής], της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΕΝΑΕ για τις αιτήσεις ανακτήσεως των κρατικών ενισχύσεων και [ότι] η οριστική της εκτέλεση [ήταν] υπό εξέλιξη». Κατά το άρθρο αυτό, «η Ελληνική Δημοκρατία αναλ[άμβανε] με την παρούσα να λάβει αμέσως όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την επίσημη περάτωση της υποθέσεως, την τελική συμφωνία και την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής που θεωρούνταν από τον ADM ως προϋπόθεση για [την αγορά των μετοχών]» [6].

17. Στις 17 Σεπτεμβρίου 2010, τα συμβαλλόμενα μέρη αυτής της συμφωνίας-πλαισίου υπέγραψαν επίσης εκτελεστική συμφωνία («Implementation Agreement») για τη ρύθμιση ορισμένων διαφορών σχετικά με την εκτέλεση των συμβάσεων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ» και τροποποίησαν τις συμβάσεις αυτές προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι νέες ανάγκες του πολεμικού ναυτικού. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε ότι η εκκαθάριση ή οποιαδήποτε άλλη διαδικασία πτωχεύσεως θα επέτρεπε στην Ελληνική Δημοκρατία να καταγγείλει τις συμβάσεις. Η εν λόγω συμφωνία κυρώθηκε και απέκτησε ισχύ νόμου με τον νόμο 3885/2010 [7].

4 Τον Οκτώβριο 2010, το συνολικό προς ανάκτηση ποσό, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, ανερχόταν σε περίπου 539 εκατομμύρια ευρώ.

5 Ο ADM είναι όμιλος εταιριών που ειδικεύονται στην κατασκευή πολεμικών πλοίων και σκαφών αναψυχής, του οποίου το 70 % των μετοχών ανήκει στον όμιλο Al-Ain που ελέγχεται από τον σεΐχη Hamdan Bin Zayed Al Nahyan και το 30 % στον όμιλο Privinvest που ελέγχεται από τον I. Safa, υπήκοο Λιβάνου.

6 «A tripartite settlement between the European Commission, the Hellenic Republic and [EN] for the state aid recovery claims has been negotiated in July 2009 and currently its final execution is pending. The Hellenic Republic is herewith undertaking to immediately take all necessary measures to secure the formal closing of the file and final settlement and completion of this procedure which is regarded by ADM as a condition precedent for the [share purchase]».

7 *ΦΕΚ* Α' 171/29.9.2012.

18. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2010, ο όμιλος ThyssenKrupp πώλησε το 75,1 % των μετοχών στην Privinvest, καθώς ο όμιλος ADM δεν προχώρησε στην αγορά της ΕΝΑΕ[8].

19. Στις 8 Οκτωβρίου 2010 η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις που υπείχε δυνάμει της αποφάσεως 2009/610, άσκησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας για να διαπιστωθεί ότι αυτή δεν είχε λάβει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την ως άνω απόφαση.

20. Κατά την περίοδο μεταξύ του Ιουνίου και του Οκτωβρίου 2010, η Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία είχαν διαπραγματευθεί τις δεσμεύσεις που έπρεπε να αναλάβουν και να υλοποιήσουν η Ελληνική Δημοκρατία και η ΕΝΑΕ προκειμένου να εκτελέσουν την απόφαση 2009/610 χωρίς να πτωχεύσει η ΕΝΑΕ ή να κινδυνεύσει η εκτέλεση των προγραμμάτων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ» για το πολεμικό ναυτικό.

21. Στην τελική μορφή τους[9], οι δεσμεύσεις αυτές ήταν οι εξής:

– η ΕΝΑΕ θα διακόψει τις εμπορικές της δραστηριότητες για περίοδο δεκαπέντε ετών, από 1ης Οκτωβρίου 2010·

– τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με τις εμπορικές δραστηριότητες[10] της ΕΝΑΕ θα πωληθούν και το τίμημα της πωλήσεως θα καταβληθεί στις ελληνικές αρχές. Εάν ο πλειστηριασμός δεν καταλήξει στην πώληση του συνόλου ή μέρους αυτών των περιουσιακών στοιχείων που αφορούν εμπορικές δραστηριότητες, η ΕΝΑΕ θα τα μεταβιβάσει στο Ελληνικό Δημόσιο ως εναλλακτική εκτέλεση της υποχρεώσεως ανακτήσεως της ενισχύσεως. Στην περίπτωση αυτή, το Ελληνικό Δημόσιο πρέπει να διασφαλίσει ότι κανένα από τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία δεν θα επανέλθει στην κυριότητα της ΕΝΑΕ ή των νυν ή μελλοντικών μετόχων της κατά την προαναφερθείσα περίοδο των δεκαπέντε ετών·

– η ΕΝΑΕ θα παραιτηθεί από τα δικαιώματά της σχετικά με την παραχώρηση της δεξαμενής, της οποίας η χρήση δεν ήταν αναγκαία για τη συνέχιση των στρατιωτικών της δραστηριοτήτων. Το Ελληνικό Δημόσιο θα διασφαλίσει ότι η δεξαμενή αυτή και το σχετικό γεωτεμάχιο δεν θα επανέλθουν στην κατοχή της ΕΝΑΕ ή των νυν ή μελλοντικών της μετόχων κατά την προαναφερθείσα περίοδο των δεκαπέντε ετών·

– η ΕΝΑΕ δεσμεύεται να μη χρησιμοποιήσει την εγγύηση αποζημιώσεως που αναφέρεται στο άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610 και δεν θα κινήσει καμία διαδικασία βάσει της εγγυήσεως αυτής ή σε σχέση με αυτήν. Η Ελληνική Δημοκρατία οφείλει να επικαλεστεί την ακυρότητα της εγγυήσεως αυτής ενώπιον κάθε δικαστικής ή εξωδικαστικής αρχής·

– εντός έξι μηνών από την αποδοχή του καταλόγου των δεσμεύσεων από την Επιτροπή, η Ελληνική Δημοκρατία θα προσκομίσει στην Επιτροπή τα αποδεικτικά στοιχεία για την απόδοση της μόνιμης δεξαμενής στο Ελληνικό Δημόσιο και τις επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με την διά πλειστηριασμού πώληση των περιουσιακών στοιχείων που αφορούν εμπορικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η Ελληνική Δημοκρατία θα ενημερώνει σε ετήσια βάση την Επιτροπή για την πρόοδο της ανακτήσεως των μη συμβατών ενισχύσεων, ενημέρωση η οποία περιλαμβάνει την προσκόμιση αποδείξεων ότι η ΕΝΑΕ δεν αναπτύσσει πλέον εμπορική δραστηριότητα και την παροχή

8 Φαίνεται ότι ο λόγος της αποχωρήσεως του ADM ήταν το γεγονός ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούσε να επιτρέψει στην ΕΝΑΕ να χρησιμοποιήσει τη μόνιμη δεξαμενή και δεν μπορούσε να εγγυηθεί ότι η ΕΝΑΕ θα λάμβανε παραγγελίες ναυπηγήσεως σημαντικού αριθμού πλοίων για το ελληνικό πολεμικό ναυτικό.

9 Η ΕΝΑΕ υπέγραψε την επιστολή δεσμεύσεώς της στις 27 Οκτωβρίου 2010 και η Ελληνική Δημοκρατία υπέγραψε την αντίστοιχη επιστολή στις 29 Οκτωβρίου 2010.

10 Επρόκειτο για δύο πλωτές δεξαμενές, έναν πλωτό γερανό, δύο ρυμουλκά, δεκαέξι χερσαίες εκτάσεις υπό την κυριότητα της ΕΝΑΕ και τη μόνιμη δεξαμενή αριθ. 5 με το παρακείμενο γεωτεμάχιο (έκταση αριθ. 8) που είχαν παραχωρηθεί από το Ελληνικό Δημόσιο στην ΕΝΑΕ.

πληροφοριών σχετικά με την κυριότητα και τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων που θα επιστραφούν στο Ελληνικό Δημόσιο, καθώς και σχετικά με τη χρήση του γεωτεμαχίου που καλύπτεται από την παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής·

22. Με επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 (στο εξής: επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010), η Επιτροπή ενημέρωσε την Ελληνική Δημοκρατία ότι, εάν τηρούνταν καθ' ολοκληρίαν οι δεσμεύσεις αυτές και υλοποιούνταν εντός προθεσμίας έξι μηνών από την κοινοποίηση της επιστολής της, θα θεωρούσε την απόφαση 2009/610 πλήρως εκτελεσθείσα. Προς άρση κάθε αμφιβολίας, η Επιτροπή διευκρίνισε ρητώς ότι τα περιουσιακά στοιχεία της ΕΝΑΕ που συνδέονταν με τις εμπορικές της δραστηριότητες έπρεπε να πωληθούν ή να μεταβιβαστούν στο Ελληνικό Δημόσιο εντός έξι μηνών από την κοινοποίηση της εν λόγω επιστολής.

23. Με την απόφασή του της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 και παραλείποντας να παράσχει στην Επιτροπή, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, τις πληροφορίες που απαριθμούνται στο άρθρο 19 της αποφάσεως αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 19 της εν λόγω αποφάσεως.

24. Όσον αφορούσε την επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, το Δικαστήριο έκρινε ότι «ουδόλως προ[έκυπτε] από το περιεχόμενό της ότι η επιστολή αυτή αντικαθιστούσε την απόφαση 2009/610, όπως διατε[ινόταν] [η Ελληνική Δημοκρατία]. Πράγματι, με την εν λόγω επιστολή απλώς λαμβά[νονταν] υπό σημείωση οι τελευταίες δεσμεύσεις των ελληνικών αρχών και επισημα[ινόταν] ότι, αν οι δεσμεύσεις αυτές εφαρμ[όζονταν] πράγματι, η Επιτροπή θα θεωρ[ούσε] ότι η απόφαση 2009/610 [είχε] πλήρως εκτελεστεί» [11].

IV. Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

25. Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), η Επιτροπή και η Ελληνική Δημοκρατία αντάλλαξαν σειρά επιστολών σχετικά με την πρόοδο της ανακτήσεως των μη συμβατών ενισχύσεων.

26. Η Ελληνική Δημοκρατία, στο πλαίσιο αυτό, έλαβε διάφορα νομοθετικά μέτρα σχετικά με την ΕΝΑΕ.

27. Όσον αφορά την παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής, το άρθρο 169, παράγραφος 2, του νόμου 4099/2012 [12] έχει ως εξής:

«Συμμόρφωση προς την [επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010].

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργείται το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης, που παραχωρήθηκε στην [ΕΝΑΕ] με την παράγραφο 15 του άρθρου 1 του ν. 2302/1995 […], όπως συμπληρώθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 6 του ν. 2941/2011 […], κατά το μέρος που αφορά το τμήμα του δημοσίου Κτήματος ΑΒΚ 266 εμβαδού […] (216 663,985 m^2), το οποίο εμφαίνεται [στο τοπογραφικό διάγραμμα που δημοσιεύεται στο παράρτημα Ι του παρόντος νόμου] καθώς και κατά το μέρος της αντίστοιχης έμπροσθεν του ανωτέρω δημοσίου Κτήματος ΑΒΚ ζώνης αιγιαλού.»

11 Απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395, σκέψη 38).
12 *ΦΕΚ* Α' 250/20.12.2012.

28. Με το άρθρο 12 του νόμου 4237/2014[13] ανεστάλη κάθε μορφή αναγκαστικής εκτελέσεως εις βάρος της κινητής και ακίνητης περιουσίας της ΕΝΑΕ «[επειδή ή κατά το μέτρο που[14]] επηρεάζει τη ναυπήγηση και συντήρηση των υποβρυχίων του πολεμικού ναυτικού».

29. Στο άρθρο 26 του νόμου 4258/2014[15], το Ελληνικό Δημόσιο, λόγω του γεγονότος ότι η ΕΝΑΕ δεν είχε τηρήσει τις συμβατικές υποχρεώσεις που είχε αναλάβει έναντι αυτού στο πλαίσιο των συμβάσεων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ», ανέθεσε στο πολεμικό ναυτικό το έργο σχετικά με την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρυχίων. Η διάταξη αυτή προέβλεπε επίσης ότι το πολεμικό ναυτικό θα συνέχιζε μονομερώς τις εργασίες για τα υποβρύχια στις εγκαταστάσεις της ΕΝΑΕ και θα κατέβαλλε τους μισθούς και τις κοινωνικές εισφορές των εργαζομένων ως αποζημίωση για την εργασία τους.

30. Στις 27 Νοεμβρίου 2014, η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η απόφαση 2009/610 δεν είχε ακόμη εκτελεστεί, απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στις ελληνικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, παρέχοντάς τους προθεσμία δύο μηνών για την εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως.

31. Με την προειδοποιητική επιστολή, η Επιτροπή επισήμανε ότι κατά την ημερομηνία εκείνη οι ελληνικές αρχές ουδόλως είχαν ανακτήσει το ποσό των μη συμβατών ενισχύσεων και δεν της είχαν παράσχει πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610, προσθέτοντας ότι ούτε οι ελληνικές αρχές ούτε η ΕΝΑΕ είχαν τηρήσει τις δεσμεύσεις που περιλαμβάνονταν στην εν λόγω επιστολή.

32. Ειδικότερα, η Επιτροπή θεώρησε ότι η πώληση των περιουσιακών στοιχείων που συνδέονταν με τις εμπορικές δραστηριότητες δεν είχε πραγματοποιηθεί και σημείωσε ότι η ΕΝΑΕ αμφισβητούσε τον κατάλογο των περιουσιακών στοιχείων που έπρεπε να πωληθούν.

33. Όσον αφορά την παραχώρηση της δεξαμενής, η Επιτροπή έκρινε ότι, μολονότι ο νόμος 4099/2012 αφορούσε την απόδοση στο Ελληνικό Δημόσιο του σχετικού γεωτεμαχίου που αναφερόταν στον νόμο αυτόν, οι ελληνικές αρχές δεν είχαν παράσχει στην Επιτροπή χάρτη που οριοθετούσε το ακίνητο που είχε επιστραφεί στο Ελληνικό Δημόσιο και αποδεικτικά στοιχεία ότι δεν χρησιμοποιούνταν πλέον από την ΕΝΑΕ, ούτε είχαν αποδείξει την παύση των εμπορικών δραστηριοτήτων, πέραν της αναφοράς σε μια απόφαση που είχε λάβει συναφώς το διοικητικό της συμβούλιο στις 14 Απριλίου 2010 κατά την 130ή συνεδρίασή του.

34. Κατά την Επιτροπή, οι ελληνικές αρχές δεν είχαν επίσης παράσχει αποδείξεις που να καταδεικνύουν ότι η εγγύηση αποζημιώσεως είχε αρθεί και δεν είχε ποτέ χρησιμοποιηθεί ούτε είχαν υποβάλει στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της αποφάσεως 2009/610.

35. Τέλος, η Επιτροπή καταλόγιζε στις ελληνικές αρχές ότι δεν είχαν τηρήσει την υποχρέωσή τους να μην παράσχουν νέες ενισχύσεις στην ΕΝΑΕ, καθόσον χορήγησαν χρηματική ενίσχυση στους εργαζομένους της ΕΝΑΕ κατόπιν της παύσεως της καταβολής μισθών στους υπαλλήλους της.

36. Εν κατακλείδι, η Επιτροπή υπενθύμισε ότι, πλέον των δέκα ετών κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως 2009/610, η Ελληνική Δημοκρατία δεν την είχε ακόμη εκτελέσει και, συνεπώς, δεν είχε συμμορφωθεί προς την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

13 *ΦΕΚ* Α' 36/12.2.2014.

14 Στην επίμαχη διάταξη χρησιμοποιείται η λέξη «καθόσον» η οποία μπορεί να γίνει αντιληπτή και υπό τις δύο έννοιες.

15 *ΦΕΚ* Α' 94/14.4.2014.

37. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην προειδοποιητική επιστολή με επιστολή της 23ης Ιανουαρίου 2015. Αφενός, αναφέρθηκαν στην κωλυσιεργία και την πλήρη έλλειψη συνεργασίας από πλευράς της ΕΝΑΕ κατά την υλοποίηση των δεσμεύσεων που περιλαμβάνονταν στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Αφετέρου, επικαλέστηκαν την ανάγκη να παραμείνει λειτουργική η ΕΝΑΕ για δεκαοκτώ έως είκοσι μήνες ακόμη, προκειμένου να μπορέσει το πολεμικό ναυτικό να ολοκληρώσει, στις εγκαταστάσεις της ΕΝΑΕ, την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρύχιων που προβλέπονταν από τις συμβάσεις «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ».

38. Στις 4 Δεκεμβρίου 2015, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν στην ΕΝΑΕ ένταλμα εισπράξεως ύψους 523 352 889,23 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε στο 80 % περίπου του προς ανάκτηση ποσού, συμπεριλαμβανομένων των τόκων έως τις 30 Νοεμβρίου 2015. Κατά τη διάρκεια του Μαρτίου 2016, οι ελληνικές φορολογικές αρχές προέβησαν σε ενέργειες εκτελέσεως του εντάλματος εισπράξεως. Τα ελληνικά δικαστήρια απέρριψαν την αίτηση αναστολής εκτελέσεως που άσκησε η ΕΝΑΕ. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ελληνική Δημοκρατία επιβεβαίωσε ότι οι προσφυγές που ασκήθηκαν από την ΕΝΑΕ κατά των πράξεων αυτών ήταν ακόμη εκκρεμείς.

39. Μόλις στις 3 Φεβρουαρίου 2017 κίνησαν οι φορολογικές αρχές διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως κατά των περιουσιακών στοιχείων της ΕΝΑΕ που συνδέονταν με τις εμπορικές της δραστηριότητες, στο πλαίσιο της οποίας κατάσχεσαν δύο πλωτές δεξαμενές στις 21 Μαρτίου 2017. Επιπλέον, στις 6 Φεβρουαρίου 2017, οι ελληνικές αρχές προέβησαν σε κατασχέσεις εις χείρας τριών τραπεζών στις οποίες διατηρούσε λογαριασμούς η ΕΝΑΕ. Εντούτοις, ελλείψει καταθέσεων, δεν ανακτήθηκε κανένα ποσό.

40. Στις 29 Ιουνίου 2017, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν επιστολή στην ΕΝΑΕ καλώντας την να ρυθμίσει το εναπομείναν 20 % του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως (συμπεριλαμβανομένων των τόκων έως τις 30 Ιουνίου 2017), ήτοι 95 098 200,99 ευρώ. Δεδομένου ότι η ρύθμιση αυτή δεν πραγματοποιήθηκε, οι φορολογικές αρχές ανέλαβαν την υποχρέωση να ανακτήσουν το ποσό αυτό με έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών της 31ης Ιουλίου 2017.

41. Στις 13 Οκτωβρίου 2017, οι ελληνικές αρχές κίνησαν διαδικασία ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων προκειμένου να υπαχθεί η ΕΝΑΕ στη διαδικασία ειδικής διαχειρίσεως που θεσπίστηκε με το άρθρο 68 του νόμου 4307/2014 [16]. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, με την απόφαση 725/2018 της 8ης Μαρτίου 2018, δέχτηκε την αίτηση των ελληνικών αρχών, υπήγαγε την ΕΝΑΕ σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως και διόρισε ειδικό διαχειριστή.

V. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

42. Στις 22 Φεβρουαρίου 2017, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή βάσει του άρθρου 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να διαπιστώσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει μέτρα εκτελέσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ·

– να διατάξει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλλει χρηματική ποινή ύψους 37 974 ευρώ ανά ημέρα καθυστερήσεως της εκτελέσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), από την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την ημέρα εκτελέσεως της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην εν λόγω υπόθεση,

16 *ΦΕΚ* Α' 246/15.11.2014.

– να διατάξει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλλει κατ' αποκοπήν ποσό, ύψους 3 828 ευρώ ανά ημέρα, από την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), μέχρι την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση ή μέχρι την ημέρα εκτελέσεως της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην εν λόγω υπόθεση, εάν η εκτέλεση αυτή πραγματοποιηθεί πριν από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, και

– να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

43. Η Ελληνική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την προσφυγή της Επιτροπής και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

VI. Οι διαιτητικές διαδικασίες

Α. Οι διαιτητικές διαδικασίες ενώπιον του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (CCI)

44. Η συμφωνία-πλαίσιο και η εκτελεστική συμφωνία[17] περιέχουν ρήτρες διαιτησίας δυνάμει των οποίων κάθε διαφορά σχετική με τις συμφωνίες αυτές πρέπει να επιλυθεί μέσω διαιτησίας σύμφωνα με τον κανονισμό διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου. Οι ρήτρες αυτές προβλέπουν ότι το διαιτητικό δικαστήριο θα εδρεύει στην Αθήνα (Ελλάδα) και θα αποφαίνεται σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο.

45. Με την προσφυγή τους για υπαγωγή της διαφοράς σε διαιτησία, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της[18] κίνησαν διαιτητική διαδικασία (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας για αθέτηση των συμφωνιών αυτών, καθώς και των συμβάσεων κατασκευής και εκσυγχρονισμού των υποβρυχίων που συνάφθηκαν στο πλαίσιο των συμφωνιών (μη καταβολή των οφειλόμενων ποσών). Μεταξύ άλλων αιτημάτων, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της ζήτησαν αποζημίωση για την από πλευράς της Ελληνικής Δημοκρατίας παράβαση της υποχρεώσεώς της να επιλύσει το ζήτημα της ανακτήσεως των κρατικών ενισχύσεων κατά τρόπο σύμφωνο προς το άρθρο 11 της συμφωνίας-πλαισίου. Συναφώς, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της καταγγέλλουν την απαγόρευση που επιβλήθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία σχετικά με τη λήψη παραγγελιών για το πολεμικό ναυτικό άλλων κρατών και σχετικά με την εκ νέου παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής.

46. Με την προσφυγή της για υπαγωγή της διαφοράς σε διαιτησία από 23 Απριλίου 2014, η Ελληνική Δημοκρατία κίνησε, βάσει της ίδιας ρήτρας διαιτησίας, διαδικασία διαιτησίας (υπόθεση CCI αριθ. 20215/AGF/ZF[19]) κατά της ΕΝΑΕ και των μετόχων της για αθέτηση της εκτελεστικής συμφωνίας και των συμβάσεων για την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρυχίων υπό τους προβλεφθέντες όρους και εντός των ταχθεισών προθεσμιών. Στο πλαίσιο αυτής της διαιτητικής διαδικασίας, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στην ΕΝΑΕ ότι δεν συνεργάστηκε μαζί της για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που περιλαμβάνονταν στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010.

47. Στις 27 Μαΐου 2014, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της άσκησαν ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να ανασταλεί η εκτέλεση δύο αποφάσεων του Υπουργού Εθνικής Άμυνας και μίας αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που αφορούσαν τη διαφορά σχετικά με την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρυχίων.

17 Βλ. σημεία 16 και 17 των παρουσών προτάσεων.

18 Ο όμιλος ThyssenKrupp δεν συμμετέχει στη διαδικασία αυτή.

19 Υπόθεση υπό εξέλιξη.

48. Με προσωρινή διάταξη της 14ης Οκτωβρίου 2014, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου απέρριψε την αίτηση. Έκρινε ότι το άρθρο 12 του νόμου 4237/2014 εφαρμοζόταν σε όλους τους πιστωτές του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων της Ελληνικής Δημοκρατίας και των οργάνων της και απαγόρευσε κάθε πράξη εκτελέσεως κατά των περιουσιακών στοιχείων της ΕΝΑΕ [20].

49. Στις 12 Μαΐου 2016, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της άσκησαν ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου άλλη αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να ανασταλεί η εκτέλεση του εντάλματος εισπράξεως που εξεδόθη από τις ελληνικές αρχές στις 4 Δεκεμβρίου 2015 [21]. Ζήτησαν επίσης από το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου να απαγορεύσει στις ελληνικές αρχές να κινήσουν οιαδήποτε πτωχευτική διαδικασία κατά της ΕΝΑΕ κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας.

50. Με προσωρινή διάταξη της 5ης Αυγούστου 2016, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου απέρριψε την αίτηση αυτή της ΕΝΑΕ και των μετόχων της, κρίνοντας ότι δεν μπορεί να παρέμβει στην εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 [22]. Εντούτοις, έκρινε ότι η ανάκτηση της ενισχύσεως θα μπορούσε να προκαλέσει την πτώχευση της ΕΝΑΕ και απαγόρευσε στην Ελληνική Δημοκρατία να λάβει μέτρα κρατικοποιήσεως της ΕΝΑΕ, να θέσει υπό τον έλεγχό της τη διοίκηση της ΕΝΑΕ ή να υπαγάγει την ΕΝΑΕ και τα περιουσιακά της στοιχεία σε διαδικασία αφερεγγυότητας, χωρίς να το ενημερώσει προηγουμένως επ' αυτού [23].

51. Στις 10 Απριλίου 2017, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της άσκησαν εκ νέου αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου προκειμένου να ληφθούν συντηρητικά μέτρα με τα οποία θα απαγορευόταν στην Ελληνική Δημοκρατία να υπαγάγει την ΕΝΑΕ στη διαδικασία ειδικής διαχειρίσεως που θεσπίστηκε με το άρθρο 68 του νόμου 4307/2014.

52. Με απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου υπενθύμισε ότι επέκειτο η έκδοση της αποφάσεώς του. Έκρινε, ως εκ τούτου, ότι η έναρξη διαδικασίας ειδικής διαχειρίσεως κατά της ΕΝΑΕ θα είχε ως αποτέλεσμα, αφενός, να αφαιρεθεί από τους μετόχους της ΕΝΑΕ ο έλεγχος επί της εταιρίας και, αφετέρου, να μπορεί ο ειδικός διαχειριστής που θα επιλεγόταν από τους πιστωτές να λάβει αποφάσεις που θα επηρέαζαν τη θέση της ΕΝΑΕ στη διαιτητική διαδικασία. Στο πλαίσιο αυτό, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου διέταξε την Ελληνική Δημοκρατία να απέχει από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να μεταβάλει τον έλεγχο της ΕΝΑΕ έως την έκδοση της οριστικής αποφάσεως [24].

53. Με την οριστική του απόφαση, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου έκρινε, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, ότι η ΕΝΑΕ είχε αποδεχθεί νομίμως να παραιτηθεί από την παραχώρηση της δεξαμενής και ότι, συνεπώς, η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε παραβεί, συναφώς, το άρθρο 11 της συμφωνίας-πλαισίου συναφώς. Έκρινε επίσης ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη επιτρέποντας στην ΕΝΑΕ να αναλάβει παραγγελίες για τη ναυπήγηση πολεμικών πλοίων για άλλες χώρες, παρέβη τη διάταξη αυτή. Εντούτοις, ελλείψει αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παραβάσεως αυτής και της ζημίας που υπέστησαν η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της, το ως άνω διαιτητικό δικαστήριο δεν καταδίκασε την Ελληνική Δημοκρατία στην καταβολή αποζημιώσεως για την παράβαση αυτή [25].

20 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), προσωρινή διάταξη της 14ης Οκτωβρίου 2014, σημεία 111 έως 114. Βλ. επίσης, συναφώς, Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ) οριστική απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2017, σημεία 619 και 620.

21 Βλ. σημείο 38 των παρουσών προτάσεων.

22 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), προσωρινή διάταξη της 5ης Αυγούστου 2016, σημεία 75, 76 και 92, παράγραφος 1.

23 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), προσωρινή διάταξη της 5ης Αυγούστου 2016, σημεία 84 έως 86 και 92, παράγραφος 2.

24 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ), απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, σημεία 19 έως 24.

25 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ), οριστική απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2017, σημεία 1427 έως 1634 (υπό «Claim 4: EU State aid»).

54. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ελληνική Δημοκρατία ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι είχε ασκήσει ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων προσφυγή ακυρώσεως κατά της εν λόγω αποφάσεως. Η διαδικασία αυτή είναι ακόμη υπό εξέλιξη.

Β. Η διαδικασία διαιτησίας ενώπιον του Διεθνούς Κέντρου για τον Διακανονισμό των Διαφορών από Επενδύσεις (ICSID)

55. Υπό την ιδιότητά τους ως επενδυτές στην ΕΝΑΕ, ο Iskandar Safa και ο Akram Safa, υπήκοοι Λιβάνου και μέτοχοι της Privinvest, κίνησαν διαιτητική διαδικασία κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ICSID βάσει του άρθρου 9 της συμφωνίας μεταξύ της Δημοκρατίας του Λιβάνου και της Ελληνικής Δημοκρατίας για την προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων, η οποία συνήφθη στις 24 Ιουλίου 1997 (στο εξής: διμερής επενδυτική συμφωνία Ελλάδας-Λιβάνου)[26].

56. Ο I. Safa και ο A. Safa εκτιμούν ότι ορισμένες ενέργειες των ελληνικών αρχών, μεταξύ των οποίων η απαγόρευση λήψεως παραγγελιών για την κατασκευή πλοίων για το πολεμικό ναυτικό άλλων χωρών, συνιστούν παραβίαση της προστασίας που η διμερής επενδυτική συμφωνία Ελλάδας-Λιβάνου παρέχει στους Λιβανέζους επενδυτές στην Ελλάδα.

57. Η διαδικασία αυτή εκκρεμεί προς το παρόν, οι δε προσφεύγοντες κατέθεσαν το υπόμνημά τους επί της ουσίας στις 31 Οκτωβρίου 2017. Το περιεχόμενό του κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 9 Μαρτίου 2018.

58. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ενημέρωσε το Δικαστήριο για το περιεχόμενο των αιτημάτων του I. Safa και του A. Safa, που φαίνεται να επαναλαμβάνουν διάφορα επιχειρήματα τα οποία προέβαλαν στο πλαίσιο των διαιτητικών διαδικασιών ενώπιον του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, μεταξύ των οποίων τις διαβεβαιώσεις που τους παρέσχε η Ελληνική Δημοκρατία σχετικά με τη μη ανάκτηση της ενισχύσεως, τα δικαιώματα χρήσεως της μόνιμης δεξαμενής και την απαγόρευση λήψεως παραγγελιών για την κατασκευή πλοίων για το πολεμικό ναυτικών άλλων κρατών.

59. Η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να διευκρινίσει στην απόφασή του ότι, λαμβανομένου υπόψη του θεμελιώδους χαρακτήρα των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ για την έννομη τάξη της Ένωσης, η Ελληνική Δημοκρατία υποχρεούται να μη συμμορφωθεί προς διαιτητική απόφαση που εκδίδεται από το διαιτητικό δικαστήριο του ICSID, στο μέτρο που ενδέχεται να υποχρεώσει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει αποζημίωση για την ενδεχόμενη ανάκτηση της ενισχύσεως ή για τα λαμβανόμενα προς τον σκοπό αυτόν μέτρα, όπως η εκκαθάριση της ΕΝΑΕ.

VII. Επί της παραβάσεως

Α. Επιχειρήματα των διαδίκων

60. Κατά την Επιτροπή, η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη την υποχρέωση εκτελέσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), καθόσον δεν έχει ανακτήσει «ούτε ένα ευρώ» από την ΕΝΑΕ σύμφωνα με την απόφαση 2009/610 ούτε εφάρμοσε τα μέτρα εναλλακτικής εκτελέσεως που προσδιορίζονται λεπτομερώς στην επιστολή της Επιτροπής της 1ης Δεκεμβρίου 2010.

26 Βλ. Iskandar Safa και Akram Safa κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση ICSID αριθ. ARB/16/20) που καταχωρίσθηκε από τον γενικό γραμματέα του ICSID στις 5 Ιουλίου 2016.

61. Όσον αφορά την απόφαση 2009/610, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία όχι μόνο δεν εκτέλεσε την απόφαση αυτή αλλά έθεσε προσκόμματα σε κάθε πράξη εκτελέσεως κατά της ΕΝΑΕ θεσπίζοντας την αναστολή επισπεύσεως και συνεχίσεως κάθε μορφής αναγκαστικής εκτελέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 12 του νόμου 4237/2014[27].

62. Όσον αφορά την επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε με καμία από τις δεσμεύσεις που περιέχονται στην επιστολή αυτή[28]. Προσθέτει ότι, αντί να εκτελέσουν την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), οι ελληνικές αρχές φαίνεται να χορήγησαν νέες ενισχύσεις στην ΕΝΑΕ υπό τη μορφή οικονομικής ενισχύσεως που δόθηκε στους υπαλλήλους της.

63. Όσον αφορά την επίκληση του άρθρου 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ από την Ελληνική Δημοκρατία κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι ελληνικές αρχές ουδέποτε επικαλέστηκαν απόλυτη αδυναμία ανακτήσεως των ενισχύσεων, αλλά προέβαλαν ότι, λόγω της οικονομικής καταστάσεως της ΕΝΑΕ, η ανάκτηση θα προκαλούσε την πτώχευση της ΕΝΑΕ και την εκκαθάρισή της, γεγονός που θα είχε αρνητικές συνέπειες στα ουσιώδη συμφέροντα της ασφάλειας της Ελλάδας, διότι θα έθετε σε κίνδυνο την εκτέλεση των συμβάσεων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ» για την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των υποβρυχίων.

64. Κατά την Επιτροπή, η από 1ης Δεκεμβρίου 2010 επιστολή της επέτρεπε στις ελληνικές αρχές να εκτελέσουν την απόφαση 2009/610 χωρίς να θέσουν σε κίνδυνο τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της Ελληνικής Δημοκρατίας, αλλά οι εν λόγω αρχές δεν τήρησαν τις δεσμεύσεις στις οποίες αναφέρεται η επιστολή αυτή.

65. Επιπλέον, η Επιτροπή αμφισβητεί τη βασιμότητα, ακόμη και σήμερα, των συμφερόντων ασφαλείας που επικαλείται η Ελληνική Δημοκρατία, καθότι οι ελληνικές αρχές δεν εξήγησαν ποτέ για ποιον λόγο η κατασκευή και ο εκσυγχρονισμός των υποβρυχίων έπρεπε οπωσδήποτε να πραγματοποιηθεί στις εγκαταστάσεις της ΕΝΑΕ και όχι στις εγκαταστάσεις άλλων ελληνικών ναυπηγείων, ιδίως δε αφότου το πολεμικό ναυτικό ανέλαβε το προβλεπόμενο στο άρθρο 26 του νόμου 4258/2014 έργο κατασκευής και εκσυγχρονισμού των υποβρυχίων.

66. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

67. Όσον αφορά την απόφαση 2009/610, η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει τις δυσχέρειες που αντιμετώπισε προκειμένου να εντοπίσει τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με τις εμπορικές δραστηριότητες και να εκτελέσει το άρθρο 17 της αποφάσεως αυτής, κατά το οποίο η ενίσχυση έπρεπε να ανακτηθεί από τα ως άνω περιουσιακά στοιχεία της ΕΝΑΕ.

68. Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, το άρθρο 12 του νόμου 4237/2014 δεν συνιστά μέτρο που καθιστά δυσχερέστερη την ανάκτηση της ενισχύσεως καθότι η αναστολή κάθε μορφής αναγκαστικής εκτελέσεως που η ίδια θέσπισε αποτελεί κώλυμα για την αναγκαστική εκτέλεση απαιτήσεων μόνο στο μέτρο που η εκτέλεση μπορεί να επηρεάσει τις στρατιωτικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ότι η έκδοση των ενταλμάτων εισπράξεως και η έναρξη της διαδικασίας για την εκτέλεσή τους αποδεικνύουν ότι η διάταξη αυτή δεν καθιστά δυσχερέστερη την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610.

27 Βλ. σημείο 28 των παρουσών προτάσεων.

28 Βλ. σημεία 20 και 22 των παρουσών προτάσεων.

69. Επιπλέον, οι πρωτοβουλίες που ελήφθησαν για την είσπραξη κατ' αρχάς του 80 % του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως και, εν συνεχεία, του υπολοίπου 20 % συνιστούν εκτέλεση της απόφασης αυτής.

70. Όσον αφορά την επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία σημείωσε την πλήρη έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους της ΕΝΑΕ, η οποία, εντούτοις, ήταν απαραίτητη για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που περιλαμβάνονταν στην εν λόγω επιστολή.

71. Συναφώς, υποστηρίζει ότι, όσον αφορά την πώληση των περιουσιακών στοιχείων της ΕΝΑΕ που συνδέονται με εμπορικές δραστηριότητες, αφενός, η ΕΝΑΕ δεν έλαβε κανένα μέτρο προς τον σκοπό αυτό και, αφετέρου, οι ελληνικές αρχές δεν μπορούσαν μονομερώς να αφαιρέσουν από την ΕΝΑΕ αυτά τα περιουσιακά στοιχεία χωρίς να αποφύγουν σοβαρές νομικές επιπλοκές, ιδίως στο πλαίσιο των διαιτητικών διαδικασιών.

72. Σχετικά με την παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής, η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί ότι συμμορφώθηκε πλήρως, διά του άρθρου 169, παράγραφος 2, του νόμου 4099/2012, προς την υποχρέωσή της να την ακυρώσει και να ανακτήσει το σχετικό γεωτεμάχιο. Θεωρεί ότι η απόδοση του επίμαχου γεωτεμαχίου στο Ελληνικό Δημόσιο αποδεικνύεται με τα αντίγραφα καταχωρίσεως της πράξεως αυτής στο υποθηκοφυλακείο, τα οποία διαβίβασαν οι ελληνικές αρχές στην Επιτροπή.

73. Όσον αφορά την απαγόρευση που επιβλήθηκε στην ΕΝΑΕ να αναπτύξει εμπορική δραστηριότητα για περίοδο δεκαπέντε ετών από της 1ης Οκτωβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία θεωρεί ότι η απόφαση που ελήφθη για τον σκοπό αυτόν, στις 14 Απριλίου 2010, από το διοικητικό συμβούλιο της ΕΝΑΕ κατά την 130η συνεδρίασή του αρκεί για την εκτέλεση της δεσμεύσεως που περιεχόταν στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει επίσης ότι δεν υφίσταται η ελάχιστη απόδειξη ότι η ΕΝΑΕ άσκησε εμπορικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της περιόδου απαγορεύσεως.

74. Όσον αφορά την εγγύηση που αναφέρεται στο άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, κατά την επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, στην ΕΝΑΕ εναπέκειτο να μην κινήσει διαδικασίες βάσει της εγγυήσεως αποζημιώσεως ή σε σχέση με αυτήν. Σε ό,τι την αφορά, η Ελληνική Δημοκρατία υποχρεούται μόνο να επικαλεστεί την ακυρότητα της εγγυήσεως αυτής ενώπιον οποιασδήποτε δικαστικής ή εξωδικαστικής αρχής. Μια τέτοια περίπτωση δεν έχει ακόμη παρουσιαστεί.

75. Τέλος, όσον αφορά τις αποδείξεις που οι ελληνικές αρχές όφειλαν να προσκομίσουν στην Επιτροπή σύμφωνα με την επιστολή της 1ης Οκτωβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία επισημαίνει ότι η ΕΝΑΕ δεν δημοσίευσε ισολογισμούς μετά τις 30 Σεπτεμβρίου 2011 λόγω της κακής οικονομικής καταστάσεώς της και της απουσίας εμπορικών δραστηριοτήτων. Η Ελληνική Δημοκρατία προσθέτει ότι, λόγω της πλήρους ελλείψεως συνεργασίας εκ μέρους της ΕΝΑΕ, δεν αντιλαμβάνεται πώς θα μπορούσε να εξαναγκάσει την ΕΝΑΕ να παράσχει στην Επιτροπή κατάλογο των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν στο ναυπηγείο.

76. Τέλος, ελλείψει συνεργασίας από πλευράς της ΕΝΑΕ για την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 κατά τον τρόπο που προβλέπεται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία θεωρεί ότι, κατ' αρχήν, πρέπει να κινηθεί κατά της ΕΝΑΕ πτωχευτική διαδικασία. Όμως, ενόψει της εκτελέσεως των συμβάσεων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ» στο ναυπηγείο της ΕΝΑΕ και του γεγονότος ότι η έναρξη πτωχευτικής διαδικασίας θα κάλυπτε το σύνολο του ενεργητικού της ΕΝΑΕ, εμπορικού και στρατιωτικού, η Ελληνική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι η εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 διά της ενάρξεως πτωχευτικής διαδικασίας και, ενδεχομένως, διά εκκαθαρίσεως της ΕΝΑΕ προσκρούει στα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της, που προστατεύονται από το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Β. Εκτίμηση

77. Αρχικώς, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ημερομηνία αναφοράς που λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο διαδικασίας «διττής παραβάσεως» προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη παραβάσεως είναι η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που τάσσεται με την προειδοποιητική επιστολή που συντάσσεται δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ[29].

78. Εν προκειμένω, καθόσον η Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία προειδοποιητική επιστολή στις 27 Νοεμβρίου 2014, η ημερομηνία αναφοράς για να διαπιστωθεί εάν υφίσταται παράβαση είναι η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την επιστολή αυτή, δηλαδή η 27η Ιανουαρίου 2015.

1. Η απόφαση 2009/610

79. Είναι προφανές ότι κατά την ημερομηνία αυτή η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε εκτελέσει τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 15 της αποφάσεως 2009/610, καθότι δεν είχε προβεί σε καμία ενέργεια για την ανάκτηση της ενισχύσεως. Συγκεκριμένα, ένταλμα μερικής εισπράξεως για ποσό ύψους 523 352 889,23 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε στο 80 % περίπου του προς ανάκτηση ποσού, εκδόθηκε μόλις στις 4 Δεκεμβρίου 2015[30], ήτοι περισσότερο από δέκα μήνες μετά την ημερομηνία αναφοράς.

80. Κατά τη γνώμη μου, το ζήτημα κατά πόσον το άρθρο 12 του νόμου 4237/2014 εμποδίζει, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, την ανάκτηση της ενισχύσεως δεν είναι κρίσιμο, καθότι, ακόμη και αν αυτή είναι η ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στους διφορούμενους όρους του άρθρου αυτού[31], ένας εθνικός νόμος δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μη εκτέλεση αποφάσεως της Επιτροπής όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση και, κατά μείζονα λόγο, τη μη εκτέλεση αποφάσεως του Δικαστηρίου.

81. Όσον αφορά το άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610, το οποίο επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία την υποχρέωση να καταργήσει την εγγύηση που χορήγησε η ΕΤΒΑ στην HDW-Ferrostaal, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η εγγύηση αυτή χορηγήθηκε από την ΕΤΒΑ, τράπεζα η οποία, από το έτος 2002, δεν ανήκει πλέον στο Ελληνικό Δημόσιο. Στο πλαίσιο αυτό, ακόμη και αν η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορεί πλέον να διασφαλίσει ότι η διάδοχος της ΕΤΒΑ θα άρει την εγγύηση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Ελληνική Δημοκρατία δεν υποστήριξε ότι θα ήταν νομικά αδύνατον να καταργήσει την επίμαχη εγγύηση μέσω νόμου ή άλλου νομοθετικού μέτρου για τον σκοπό αυτόν. Όμως, ένα τέτοιο μέτρο δεν είχε ληφθεί κατά την ημερομηνία αναφοράς. Ως εκ τούτου, η Ελληνική Δημοκρατία δεν εκτέλεσε το άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610.

82. Δεδομένου ότι η εφαρμογή των άρθρων 17 έως 19 της αποφάσεως 2009/610 εξαρτάται από την εκτέλεση των άρθρων 2, 3, 5, 6, 8, 9 και 11 έως 15, είναι σαφές ότι, κατά την ημερομηνία αναφοράς, η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε εκτελέσει τα άρθρα 17 έως 19 της αποφάσεως αυτής και, ως εκ τούτου, την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

29 Βλ. αποφάσεις της 17ης Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Βελγίου (C-533/11, EU:C:2013:659, σκέψη 32), της 13ης Μαΐου 2014, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-184/11, EU:C:2014:316, σκέψη 35), της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 27), και Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψη 45), καθώς και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 49).

30 Βλ. σημείο 38 των παρουσών προτάσεων.

31 Το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 12 του νόμου 4237/2014. Βλ. σημεία 28 και 48 των παρουσών προτάσεων.

2. Η επίκληση του άρθρου 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ από την Ελληνική Δημοκρατία

83. Η Ελληνική Δημοκρατία επικαλείται το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ για να δικαιολογήσει τη μη εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610, υποστηρίζοντας ότι η έναρξη πτωχευτικής διαδικασίας κατά της ΕΝΑΕ προκειμένου να ανακτηθεί η μη συμβατή ενίσχυση θα έθετε σε κίνδυνο την εκτέλεση των συμβάσεων «Αρχιμήδης» και «Ποσειδών ΙΙ» και θα προσέκρουε συνεπώς στα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της.

84. Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί για τρεις λόγους.

85. Πρώτον, αφενός, η εκτέλεση αποφάσεως ανακτήσεως μη συμβατής ενισχύσεως δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην και αναπόφευκτα την πτώχευση μιας προβληματικής επιχειρήσεως όπως η ΕΝΑΕ. Συγκεκριμένα, υφίστανται εσωτερικά μέσα ένδικης προστασίας που παρέχουν στην εν λόγω επιχείρηση τη δυνατότητα να αμυνθεί σε εθνικό επίπεδο κατά των μέτρων ανακτήσεως και τα οποία, ενδεχομένως, θα της επέτρεπαν να αποφύγει τη σοβαρή και ανεπανόρθωτη βλάβη που θα προέκυπτε από την ανάκτηση της ενισχύσεως, όπως η βλάβη που θα προέκυπτε από εκκαθάριση [32]. Η εκκαθάριση είναι πράγματι έσχατο μέτρο για την ανάκτηση της ενισχύσεως.

86. Αφετέρου, κατά την ημερομηνία αναφοράς, η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε καν εκδώσει το ένταλμα εισπράξεως της ενισχύσεως, μολονότι ένα τέτοιο ένταλμα δεν θα οδηγούσε στην πτώχευση της ΕΝΑΕ [33] ούτε θα έθιγε τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της Ελληνικής Δημοκρατίας. Επομένως, δεν είχε λάβει το πλέον βασικό μέτρο για να ξεκινήσει την ανάκτηση της ενισχύσεως.

87. Επιπλέον, τίποτα δεν την εμπόδιζε να ζητήσει ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων την υπαγωγή της ΕΝΑΕ σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως, δυνατότητα που υφίστατο ήδη κατά την ημερομηνία αναφοράς (ήτοι στις 27 Ιανουαρίου 2015), αλλά την οποία χρησιμοποίησε η Ελληνική Δημοκρατία μόλις στις 17 Οκτωβρίου 2017 με καθυστέρηση πλέον των δύο ετών.

88. Δεύτερον, το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται στενά [34], κατά την ερμηνεία δε αυτή «τα μέτρα που αφορούν την παραγωγή ή εμπορία όπλων, πυρομαχικών και πολεμικού υλικού δεν πρέπει να αλλοιώνουν τους όρους του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς σχετικά με άλλα προϊόντα, δηλαδή τα προϊόντα που δεν προορίζονται για στρατιωτικούς ειδικά σκοπούς» [35].

89. Όμως, η μη ανάκτηση της μη συμβατής ενισχύσεως που χορηγήθηκε προς όφελος των εμπορικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ έχει το αντίθετο αποτέλεσμα από εκείνο που επιδιώκει η διάταξη αυτή, καθόσον επιτρέπει τη διαιώνιση της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού. Συναφώς, το γεγονός ότι η ΕΝΑΕ δεν ασκεί εν τοις πράγμασι εμπορική δραστηριότητα δεν συνεπάγεται ότι δεν υπήρξε στρέβλωση του ανταγωνισμού.

90. Τρίτον, τέλος, ακόμη και αν το επιχείρημα της Ελληνικής Δημοκρατίας ήταν βάσιμο, θα έπρεπε επιπλέον να διαπιστωθεί ότι οι δεσμεύσεις που αναφέρονται λεπτομερώς στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 συμφωνήθηκαν, από κοινού, από την Επιτροπή, την Ελληνική Δημοκρατία και την ΕΝΑΕ για την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 χωρίς να θίγονται τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της Ελληνικής Δημοκρατίας [36]. Πράγματι, όπως έκρινε το Δικαστήριο, η επιστολή αυτή

32 Βλ. διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 2011, Alcoa Trasformazioni κατά Επιτροπής [C-446/10 P(R), μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:829, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία].

33 Βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2015, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-63/14, EU:C:2015:458, σκέψη 54).

34 Βλ. αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 2012, Insinööritoimisto InsTiimi (C-615/10, EU:C:2012:324, σκέψη 35), και της 28ης Φεβρουαρίου 2013, Ελληνικά Ναυπηγεία κατά Επιτροπής (C-246/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:133, σκέψη 17).

35 Απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2013, Ελληνικά Ναυπηγεία κατά Επιτροπής (C-246/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:133, σκέψη 20).

36 Βλ. σημεία 20 και 21 των παρουσών προτάσεων.

«[δεν] αντικαθιστούσε την απόφαση 2009/610 [και] απλώς λαμβάνονται υπό σημείωση οι τελευταίες δεσμεύσεις των ελληνικών αρχών και επισημαίνεται ότι, αν οι δεσμεύσεις αυτές εφαρμοστούν πράγματι, η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι η απόφαση 2009/610 έχει πλήρως εκτελεστεί»[37]. Πλην όμως, η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε τις δεσμεύσεις της.

3. Η μη υλοποίηση των δεσμεύσεων που αναφέρονται λεπτομερώς στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010

α) Η διακοπή των εμπορικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ

91. Όσον αφορά τη διακοπή της εμπορικών δραστηριοτήτων της ΕΝΑΕ για περίοδο δεκαπέντε ετών, πρέπει να σημειωθεί καταρχάς ότι, με την από 27 Οκτωβρίου 2010 επιστολή δεσμεύσεώς της, η ΕΝΑΕ είχε αποδεχθεί τη διακοπή αυτή και είχε δηλώσει ότι θα προσκομίσει, συναφώς, απόφαση του διοικητικού της συμβουλίου ως απόδειξη της διακοπής[38].

92. Εντούτοις, η απόφαση την οποία έλαβε στις 14 Απριλίου 2010 το διοικητικό της συμβούλιο κατά την 130ή συνεδρίασή του και στην οποία βασίζεται η Ελληνική Δημοκρατία δεν αφορά τη δέσμευση αυτή, δεδομένου ότι η εν λόγω απόφαση ελήφθη πριν από την επιστολή δεσμεύσεως της ΕΝΑΕ, της 27ης Οκτωβρίου 2010, και δεν περιέχει καμία απόφαση για διακοπή των εμπορικών δραστηριοτήτων για περίοδο δεκαπέντε ετών. Αντιθέτως, αναφέρει απλώς ότι «η μη ναυπηγική δραστηριότητα έχει διακοπεί πλήρως επί του παρόντος».

93. Στη συνέχεια, όπως προκύπτει από την οριστική απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, η Privinvest εξέφρασε, με επιστολή της 24ης Νοεμβρίου 2010, τη διαφωνία της προς τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η ΕΝΑΕ στην επιστολή της, η οποία είχε υπογραφεί από 27 Οκτωβρίου 2010 από την προηγούμενη διεύθυνσή της, διαφωνία που αφορούσε ιδίως την απαγόρευση επανακτήσεως των εμπορικών περιουσιακών στοιχείων και την παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής[39]. Λόγω της διαφωνίας αυτής προς τις εν λόγω δεσμεύσεις από πλευράς του πλειοψηφούντος μετόχου της, δεν μου προκαλεί έκπληξη ότι το διοικητικό συμβούλιο της ΕΝΑΕ ουδέποτε έλαβε επίσημη απόφαση για τη διακοπή των εμπορικών δραστηριοτήτων.

β) Η πώληση των εμπορικών περιουσιακών στοιχείων ή η απόδοσή τους στο Ελληνικό Δημόσιο

94. Όσον αφορά την πώληση των περιουσιακών στοιχείων που συνδέονται με τις εμπορικές δραστηριότητες της ΕΝΑΕ, είχε συμφωνηθεί μεταξύ των ελληνικών αρχών και της ΕΝΑΕ ότι, εάν ο πλειστηριασμός δεν κατέληγε στην πώληση του συνόλου ή μέρους αυτών των εμπορικών περιουσιακών στοιχείων, η ΕΝΑΕ θα τα μεταβίβαζε στο Ελληνικό Δημόσιο ως εναλλακτικό μέσο για την εκτέλεση της υποχρεώσεως ανακτήσεως της ενισχύσεως.

95. Ακόμη και αν η ΕΝΑΕ ουδόλως συνεργάστηκε με τις ελληνικές αρχές προκειμένου να υλοποιηθεί η δέσμευση αυτή[40], γεγονός παραμένει ότι το Ελληνικό Δημόσιο δεν χρησιμοποίησε τα μέσα δημόσιας εξουσίας που διαθέτει για την κατάσχεση και ανάκτηση αυτών των περιουσιακών στοιχείων.

37 Απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395, σκέψη 38).

38 Το ζήτημα αυτό είναι διαφορετικό από το ζήτημα εάν η ΕΝΑΕ έχει εκ των πραγμάτων διακόψει τις εμπορικές δραστηριότητές της ελλείψει αντικειμένου εργασιών.

39 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ), οριστική διαιτητική απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2017, σημεία 341 έως 348.

40 Βλ. σημείο 93 των παρουσών προτάσεων.

96. Συναφώς, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι δεν μπορούσε να αφαιρέσει μονομερώς από την ΕΝΑΕ τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία χωρίς να αποφύγει σοβαρές νομικές επιπλοκές, και ιδίως την επιδείνωση της θέσεώς της στη διαιτητική διαδικασία ενώπιον του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου ΚΓΚ που είχε κινηθεί εναντίον της από την ΕΝΑΕ και τους μετόχους της[41].

97. Πράγματι, στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας, η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της προέβαλαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας την αιτίαση ότι σκόπευε να προβεί, μέσω της εκτελέσεως της αποφάσεως 2009/610 ή της υλοποιήσεως των δεσμεύσεων που περιέχονταν στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, στην απαλλοτρίωση ή κρατικοποίηση της ΕΝΑΕ.

98. Με τη διάταξη που εξέδωσε κατόπιν της ασκήσεως αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων[42], το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου απαγόρευσε ασφαλώς στην Ελληνική Δημοκρατία να λάβει μέτρα κρατικοποιήσεως, κατασχέσεως ή θέσεως των περιουσιακών στοιχείων της ΕΝΑΕ υπό την κατοχή της χωρίς προηγουμένως να το ενημερώσει επ' αυτού.

99. Επιπλέον, μια τέτοια απόκτηση των εμπορικών περιουσιακών στοιχείων της ΕΝΑΕ θα μπορούσε να πλήξει τη θέση της Ελληνικής Δημοκρατίας στη διαιτητική διαδικασία που κινήθηκε εναντίον της ενώπιον του ICSID από τον I. Safa και τον A. Safa για παραβίαση της προστασίας που παρέχεται από τη διμερή συμφωνία επενδύσεων Ελλάδας-Λιβάνου στους υπηκόους Λιβάνου που επενδύουν στην Ελλάδα.

100. Εντούτοις, καμία από τις ανωτέρω περιστάσεις δεν δικαιολογεί τη μη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που διαλαμβάνονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, προκειμένου να εκτελεστεί η απόφαση 2009/610, ιδίως υπό το πρίσμα του γεγονότος ότι, υπογράφοντας την επιστολή δεσμεύσεως της 27ης Οκτωβρίου 2010, η ΕΝΑΕ έδωσε τη συγκατάθεσή της για να αποδοθούν στο Ελληνικό Δημόσιο τα περιουσιακά της στοιχεία που συνδέονται με εμπορικές δραστηριότητες σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να πωληθούν διά πλειστηριασμού.

γ) Η παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής

101. Η μόνιμη δεξαμενή παραχωρήθηκε στην ΕΝΑΕ με το άρθρο 1, παράγραφος 15, του νόμου 2302/1995. Συνεπώς, η παραχώρηση αυτή μπορούσε να ανακληθεί μόνο με νομοθετική διάταξη, όπως και συνέβη με το άρθρο 169, παράγραφος 2, του νόμου 4099/2012.

102. Εντούτοις, τόσο το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου όσο και το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών διαπίστωσαν ότι η ΕΝΑΕ ουδέποτε απέδωσε το δημόσιο κτήμα που σχετιζόταν με παραχώρηση της μόνιμης δεξαμενής[43]. Ειδικότερα, καθότι η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της αμφισβητούσαν τη δέσμευση που είχε αναληφθεί με την από 27 Οκτωβρίου 2010 επιστολή της ΕΝΑΕ περί αποδόσεως του γεωτεμαχίου αυτού στο Ελληνικό Δημόσιο, η ΕΝΑΕ δεν το απέδωσε ποτέ.

103. Κατά συνέπεια, ορθώς θεωρεί η Επιτροπή ότι το άρθρο 169, παράγραφος 2, του νόμου 4099/2012 δεν αρκεί αυτό καθεαυτό για την υλοποίηση της επίμαχης δεσμεύσεως.

41 Οι διαιτητικές διαδικασίες που κινήθηκαν στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως καταδεικνύουν ότι τα εμπορικά διαιτητικά δικαστήρια καλούνται να ασχοληθούν με ζητήματα του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Η κατ' αρχήν αδυναμία των δικαστηρίων αυτών να υποβάλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο (την οποία επιβεβαίωσε προσφάτως το Δικαστήριο και για τα διαιτητικά δικαστήρια που ιδρύονται με συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών [βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψεις 45 έως 49)]) δημιουργεί προβλήματα όσον αφορά την ενιαία εφαρμογή και ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, ιδίως στους πλέον ευαίσθητους τομείς όπως το δίκαιο του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων.

42 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF), προσωρινή διάταξη της 5ης Αυγούστου 2016, σημεία 79 έως 86 και 92, παράγραφος 2.

43 Βλ. Ελληνικά Ναυπηγεία κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας (υπόθεση CCI αριθ. 18675/GZ/MHM/AGF/ZF/AYZ), οριστική απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2017, σημεία 373, 374, 422, 424 και 573 έως 578, καθώς και απόφαση 725/2018, της 8ης Μαρτίου 2018, του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, σ. 13.

δ) Η εγγύηση αποζημιώσεως

104. Όσον αφορά την εγγύηση αποζημιώσεως που αναφέρεται στο άρθρο 16 της αποφάσεως 2009/610, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η ΕΝΑΕ όφειλε να παραιτηθεί από τη χρήση της εγγυήσεως αυτής και να μην κινήσει καμία διαδικασία βάσει της εγγυήσεως αυτής ή σε σχέση με αυτήν. Δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι μια τέτοια παραίτηση έλαβε χώρα ούτε ότι η Ελληνική Δημοκρατία ήρε την εγγύηση αυτή διά της νομοθετικής οδού [44]. Επομένως, η Ελληνική Δημοκρατία δεν τήρησε τη σχετική δέσμευση.

ε) Οι ετήσιες εκθέσεις

105. Τέλος, όσον αφορά τις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της αποφάσεως 2009/610 τις οποίες οι ελληνικές αρχές όφειλαν να καταρτίζουν και να υποβάλλουν στην Επιτροπή, αυτές θα έπρεπε να περιέχουν, αφενός, αποδεικτικά στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι η ΕΝΑΕ δεν αναπτύσσει πλέον καμία εμπορική δραστηριότητα και, αφετέρου, πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση (κυριότητα και χρήση) των περιουσιακών στοιχείων που ανέκτησαν οι ελληνικές αρχές.

106. Ακόμη και αν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι, ελλείψει καταρτίσεως ετήσιων ισολογισμών από την ΕΝΑΕ, ήταν δυσχερές για τις ελληνικές αρχές να προσκομίσουν αποδείξεις για τη διακοπή των εμπορικών δραστηριοτήτων, γεγονός παραμένει ότι οι ελληνικές αρχές δεν ανέκτησαν τα περιουσιακά στοιχεία της ΕΝΑΕ που συνδέονται με τις εμπορικές της δραστηριότητες σύμφωνα με τη δέσμευση που αναλύεται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Κατά συνέπεια, η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούσε να τηρήσει ούτε τη δέσμευση να καταρτίζει τις επίμαχες ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την κυριότητα και τη χρήση των ανακτηθέντων εμπορικών περιουσιακών στοιχείων.

107. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν υλοποίησε τις δεσμεύσεις της που αναφέρονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Ως εκ τούτου, δεν αξιοποίησε τη δυνατότητα να εκτελέσει την απόφαση 2009/610 χωρίς να θέσει σε κίνδυνο τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας της. Η Ελληνική Δημοκρατία, στο μέτρο που θα μπορούσε να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις που περιέχονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 και δεν το έπραξε, δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ακόμη και αν η συμπεριφορά αυτή υπαγορεύθηκε, εν όλω ή εν μέρει, από την στρατηγική άμυνάς της στο πλαίσιο των διαιτητικών διαδικασιών μεταξύ αυτής, της ΕΝΑΕ και των μετόχων της.

108. Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει όλα τα μέτρα που απαιτούνταν για την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

VIII. Επί των χρηματικών κυρώσεων

109. Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε προς την απόφασή του της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), μπορεί, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 260, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, να υποχρεώσει το κράτος μέλος αυτό να καταβάλει κατ' αποκοπήν ποσό και/ή χρηματική ποινή.

110. Λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής φύσεως των δύο κυρώσεων των οποίων την επιβολή ζητεί η Επιτροπή, πρέπει να εξεταστούν χωριστά το ζήτημα της σκοπιμότητας της καταδίκης της Ελληνικής Δημοκρατίας στην καταβολή χρηματικής ποινής και εκείνο της καταβολής κατ' αποκοπήν ποσού, καθώς και, ενδεχομένως, το ζήτημα του ύψους των κυρώσεων αυτών.

44 Βλ. σημείο 81 των παρουσών προτάσεων.

Α. Επί της χρηματικής ποινής

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

111. Με βάση την ανακοίνωσή της για την εφαρμογή του άρθρου 260 ΣΛΕΕ[45], η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στην καταβολή ημερήσιας χρηματικής ποινής ύψους 34 974 ευρώ.

112. Κατά την ανακοίνωση αυτή, το ποσό της ημερήσιας χρηματικής ποινής υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας ένα ενιαίο βασικό κατ' αποκοπήν ποσό 670 ευρώ με έναν συντελεστή σοβαρότητας και έναν συντελεστή διάρκειας της παραβάσεως[46]. Το αποτέλεσμα που προκύπτει κατ' αυτόν τον τρόπο πολλαπλασιάζεται εν συνεχεία με έναν συντελεστή «Ν» ο οποίος αποτελεί συνάρτηση τόσο της ικανότητας πληρωμής του κράτους μέλους το οποίο δεν συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις του όσο και του αριθμού των ψήφων που αυτό διαθέτει στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

113. Για τον προσδιορισμό του συντελεστή σοβαρότητας (από «1 έως 20»), η Επιτροπή έλαβε υπόψη τον θεμελιώδη χαρακτήρα των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, τις ζημιογόνες συνέπειες των μη συμβατών και μη ανακτηθεισών ενισχύσεων στον ναυπηγικό τομέα, το σημαντικό ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως, το γεγονός ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει, μέχρι στιγμής, ανακτήσει ούτε ένα ευρώ και την επανάληψη της παραβατικής συμπεριφοράς αυτού του κράτους μέλους στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Σε αυτήν τη βάση, η Επιτροπή καθόρισε τον συντελεστή σοβαρότητας της παραβάσεως σε βαθμό «5».

114. Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το διάστημα των 48 μηνών που μεσολάβησε μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), και της ημερομηνίας κατά την οποία η Επιτροπή προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου, ήτοι της 22ας Ιουλίου 2016. Στη βάση αυτή, η Επιτροπή καθόρισε τον συντελεστή διάρκειας στο μέγιστο δυνατό, ήτοι στον βαθμό «3».

115. Η Ελληνική Δημοκρατία αμφισβητεί τους συντελεστές σοβαρότητας και διάρκειας της παραβάσεως που όρισε η Επιτροπή. Συναφώς, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη σειρά στοιχείων που αποδυναμώνουν τη σοβαρότητα της παραβάσεως, όπως το γεγονός ότι η ΕΝΑΕ δεν έχει καμία εμπορική δραστηριότητα από το έτος 2010 και, κατά συνέπεια, δεν ασκεί πλέον καμία ανταγωνιστική πίεση στις λοιπές επιχειρήσεις του ναυπηγικού τομέα. Αναφέρει επίσης πολλές δυσχέρειες που αντιμετώπισε κατά την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 και ιδίως την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου της 27ης Ιουνίου 2017[47]. Τέλος, αμφισβητεί τη φερόμενη επανάληψη της παραβατικής συμπεριφοράς της στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Για τους λόγους αυτούς, θεωρεί ότι οι συντελεστές σοβαρότητας και διάρκειας δεν μπορεί να είναι ανώτεροι από «1».

45 Βλ. ανακοίνωση SEC(2005) 1658 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2005 (ΕΕ 2007, C 126, σ. 15), όπως επικαιροποιήθηκε με την ανακοίνωση της Επιτροπής που φέρει τον τίτλο «Επικαιροποίηση των στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εφάπαξ ποσού και των χρηματικών ποινών που προτείνονται από την Επιτροπή στο Δικαστήριο σε διαδικασίες επί παραβάσει» (ΕΕ 2017, C 431, σ. 3). Στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή στηρίχθηκε στην ανακοίνωση C(2015) 5511 τελικό της 5ης Αυγούστου 2015.

46 Ο συντελεστής σοβαρότητας κυμαίνεται από «1 έως 20». Ο συντελεστής διάρκειας είναι «0,10» ανά μήνα διάρκειας της παραβάσεως.

47 Βλ. σημεία 51 και 52 των παρουσών προτάσεων.

116. Όσον αφορά την ικανότητα πληρωμής, η Επιτροπή προτείνει να χρησιμοποιηθεί ο πλέον πρόσφατος, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, ειδικός συντελεστής «N». Κατά την ανακοίνωση της Επιτροπής, ο συντελεστής αυτός υπολογίζεται σύμφωνα με τον ακόλουθο τύπο [48]:

$$\sqrt{\frac{\text{ΑΕΠ } n}{\text{ΑΕΠ Lux}} \times \frac{\text{Δικαιώματα ψήφου } n}{\text{Δικαιώματα ψήφου Lux}}}$$

117. Όσον αφορά την Ελλάδα, η πλέον πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής καθορίζει τον συντελεστή αυτό σε 3,17 [49].

118. Η Ελληνική Δημοκρατία εκτιμά ότι ο ειδικός συντελεστής «N» που εφαρμόζεται πρέπει να είναι ο πλέον πρόσφατος προκειμένου να ληφθεί υπόψη η σημαντική μείωση του ΑΕΠ της Ελλάδας. Προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη την πραγματική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και το γεγονός ότι η χώρα εξακολουθεί να υπόκειται σε πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής, επειδή δεν δύναται να χρηματοδοτηθεί αποτελεσματικώς από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Τέλος, εκτιμά ότι ο ειδικός συντελεστής «N» δεν έχει υπολογιστεί ορθώς, καθότι από την 1η Απριλίου 2017 η Συνθήκη ΛΕΕ έχει εγκαταλείψει οριστικώς το σύστημα των σταθμισμένων ψήφων εντός του Συμβουλίου [50] και το αντικατέστησε με ένα σύστημα διπλής πλειοψηφίας των κρατών μελών και των πληθυσμών, κατά το οποίο κάθε κράτος μέλος έχει μόνο μία ψήφο στο Συμβούλιο. Η Ελληνική Δημοκρατία φρονεί, επομένως, ότι τα κράτη μέλη των οποίων ο πληθυσμός και το ΑΕΠ είναι συγκρίσιμα με τα δικά της έχουν υποστεί αξιοσημείωτη μείωση της επιρροής τους στο Συμβούλιο.

2. Εκτίμηση

119. Κατά πάγια νομολογία, «η επιβολή χρηματικής ποινής δεν δικαιολογείται καταρχήν παρά μόνον εφόσον, κατά τον χρόνο εξετάσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο, εξακολουθεί να υφίσταται η παράβαση που συνίσταται στη μη εκτέλεση προηγούμενης αποφάσεως» [51]. Επιπλέον, η χρηματική ποινή θα πρέπει να επιβληθεί μόνο στην περίπτωση που η παράβαση θα εξακολουθεί να υφίσταται κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση [52].

120. Εν προκειμένω, εκτιμώ ότι η παράβαση που συνίσταται στη μη εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), εξακολούθησε να υφίσταται τουλάχιστον μέχρι την ανάπτυξη των παρουσών προτάσεων. Πράγματι, η Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει εκτελέσει ούτε την απόφαση 2009/610 ούτε το σύνολο των δεσμεύσεων που περιγράφονται λεπτομερώς στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Μολονότι η υπαγωγή της

48 ΑΕΠ ν = ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) του οικείου κράτους μέλους, σε εκατομμύρια ευρώ, ΑΕΠ Lux = ΑΕΠ του Λουξεμβούργου, Δικαιώματα ψήφου ν = αριθμός ψήφων που διαθέτει το οικείο κράτος μέλος στο Συμβούλιο σύμφωνα με τη στάθμιση που προβλέπεται στο άρθρο 205 ΣΕΚ, Δικαιώματα ψήφου Lux = αριθμός ψήφων του Λουξεμβούργου.

49 Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής – Επικαιροποίηση των στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εφάπαξ ποσού και των χρηματικών ποινών που προτείνονται από την Επιτροπή στο Δικαστήριο σε διαδικασίες επί παραβάσει (ΕΕ 2017, C 431, σ. 3).

50 Βλ. άρθρο 16, παράγραφος 4, ΣΕΕ και άρθρο 3, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου (αριθ. 36) σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις (ΕΕ 2012, C 326, σ. 322).

51 Απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψη 87), και απόφαση της 22ας Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-557/14, EU:C:2016:471, σκέψη 61).

52 Βλ. απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 51).

ΕΝΑΕ σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως [53] αποτελεί αναγκαίο στάδιο για την ανάκτηση της ενισχύσεως που κηρύχθηκε μη συμβατή με την απόφαση 2009/610, δεν αρκεί, αυτή καθεαυτή, για να θεωρηθεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει της αποφάσεως αυτής.

121. Υπό τις συνθήκες αυτές, εκτιμώ ότι η καταδίκη της Ελληνικής Δημοκρατίας στην καταβολή χρηματικής ποινής συνιστά πρόσφορο μέσο για τη διασφάλιση της πλήρους εκτελέσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

122. Όσον αφορά το ύψος και τη μορφή αυτής της χρηματικής ποινής, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «κατά πάγια νομολογία, [σε αυτό] εναπόκειται, κατά την άσκηση της εξουσίας του εκτιμήσεως, να καθορίζει το ύψος της χρηματικής ποινής κατά τρόπον ώστε να είναι, αφενός μεν, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις, αφετέρου δε, ανάλογο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση και την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους […]. Οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη χρηματική ποινή δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο και αποτελούν απλώς χρήσιμη βάση αναφοράς. Ομοίως, οι κατευθυντήριες γραμμές, όπως οι περιλαμβανόμενες στις ανακοινώσεις της Επιτροπής, δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο, συμβάλλουν όμως στην εξασφάλιση της διαφάνειας, της προβλεψιμότητας και της ασφαλείας δικαίου όσον αφορά τις ενέργειες της Επιτροπής όταν το θεσμικό αυτό όργανο υποβάλλει προτάσεις στο Δικαστήριο […]. Πράγματι, στο πλαίσιο διαδικασίας στηριζόμενης στο άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, σχετικής με συνεχιζόμενη παράβαση κράτους μέλους παρά το γεγονός ότι η παράβαση αυτή ήδη διαπιστώθηκε με μια πρώτη απόφαση εκδοθείσα βάσει […] του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο πρέπει να είναι ελεύθερο να καθορίσει τη χρηματική ποινή στο ύψος και τη μορφή που αυτό κρίνει πρόσφορο προκειμένου να παρακινηθεί το εμπλεκόμενο κράτος μέλος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την πρώτη αυτή απόφαση του Δικαστηρίου» [54].

123. Κατά την ίδια νομολογία, «[ω]ς προς τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής ποινής, τα βασικά κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να εξασφαλίζεται ο χαρακτήρας αυτής ως μέτρου εξαναγκασμού, με σκοπό την ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, είναι, καταρχήν, η σοβαρότητα της παραβάσεως, η διάρκειά της και η ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους. Για την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως οι συνέπειες που έχει η παράλειψη εκτελέσεως επί των ιδιωτικών και δημόσιων συμφερόντων καθώς και το επείγον του εξαναγκασμού του οικείου κράτους μέλους σε συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του» [55].

124. Όσον αφορά, πρώτον, τη σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί κρατικών ενισχύσεων έχουν θεμελιώδη χαρακτήρα, καθότι αποτελούν την έκφραση μιας ουσιώδους αποστολής που έχει ανατεθεί στην Ένωση δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, ΣΛΕΕ [56].

53 Βλ. σημείο 41 των παρουσών προτάσεων.

54 Απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψεις 95 και 96 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

55 Απόφαση της 2 Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης, συναφώς, αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψη 97), της 22ας Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-557/14, EU:C:2016:471, σκέψη 70), καθώς και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 92).

56 Βλ. απόφαση της 7ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-369/07, EU:C:2009:428, σκέψεις 118 έως 121 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψεις 125 έως 127).

125. Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι οι ελληνικές αρχές δεν έχουν μέχρι στιγμής ανακτήσει ούτε ένα ευρώ από τη μη συμβατή ενίσχυση προκειμένου να συμμορφωθούν προς την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395). Αντιθέτως, το προς ανάκτηση ποσό προσαυξάνεται συνεχώς με τους σχετικούς τόκους και υπερέβαινε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα 670 εκατομμύρια ευρώ, ήτοι περισσότερο από 2,6 φορές το αρχικό ποσό.

126. Το γεγονός ότι, κατά την Ελληνική Δημοκρατία, η ΕΝΑΕ δεν αναπτύσσει πλέον εμπορικές δραστηριότητες δεν επηρεάζει τη σοβαρότητα της παραβάσεως, καθότι ουδόλως μειώνει το οικονομικό πλεονέκτημα που η ΕΝΑΕ έλαβε υπό τη μορφή μη συμβατών κρατικών ενισχύσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου που ανέπτυσσε τέτοιες δραστηριότητες.

127. Υπό τις συνθήκες αυτές, φρονώ ότι η Επιτροπή, δεχόμενη συντελεστή σοβαρότητας «5», δεν έλαβε δεόντως υπόψη τη σοβαρότητα της παραβάσεως στην πρότασή της περί της χρηματικής ποινής.

128. Μολονότι στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση της 7ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-369/07, EU:C:2009:428), το Δικαστήριο επέβαλε χρηματική ποινή ύψους 16 000 ευρώ ημερησίως, ποσό το οποίο κατά την Επιτροπή αντιστοιχεί, στην υπό κρίση υπόθεση, σε συντελεστή σοβαρότητας «3», το Δικαστήριο είχε δεχθεί ότι «τα ποσά ενισχύσεως για την ανάκτηση των οποίων η [Ελληνική Δημοκρατία] δεν [είχε] προσκ[ομίσει] αποδεικτικά στοιχεία αποτελού[σαν] μικρό σχετικά τμήμα σε σχέση με το συνολικό ποσό το οποίο αφορά η [...] απόφαση [της Επιτροπής]» [57].

129. Όμως, εν προκειμένω, παρατηρείται πλήρης απουσία οιασδήποτε ανακτήσεως της ενισχύσεως ή υλοποιήσεως των δεσμεύσεων που περιλαμβάνονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010. Μου φαίνεται, επομένως, ότι ένας συντελεστής σοβαρότητας «5» δεν είναι διόλου προσαρμοσμένος στις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως [58].

130. Όσον αφορά, δεύτερον, τη διάρκεια της παραβάσεως που πρέπει να αξιολογηθεί κατά τον χρόνο της εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών από το Δικαστήριο [59], διαπιστώνω ότι έχουν παρέλθει σχεδόν έξι έτη από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395). Η διάρκεια της παραβάσεως είναι συνεπώς σημαντική.

131. Ειδικότερα, παρότι το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν αποσαφηνίζει εντός ποιου χρονικού διαστήματος πρέπει να χωρήσει η εκτέλεση μιας αποφάσεως, το συμφέρον προς άμεση και ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης επιτάσσει, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, να αρχίσει αμέσως η εκτέλεση αυτή και να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν [60].

132. Τρίτον, όσον αφορά την ικανότητα πληρωμής της Ελληνικής Δημοκρατίας, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως δεχθεί, ενόψει του υπολογισμού των οικονομικών κυρώσεων, να λάβει υπόψη το ΑΕΠ του οικείου κράτους μέλους και τον αριθμό ψήφων που διαθέτει στο Συμβούλιο [61].

57 Βλ. απόφαση της 7ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-369/07, EU:C:2009:428, σκέψη 122).

58 Στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση της 12ης Ιουλίου 2005, Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-304/02, EU:C:2005:444), η Επιτροπή είχε ορίσει συντελεστή σοβαρότητας «10». Καταλόγιζε στη Γαλλική Δημοκρατία μη συμμόρφωση του ελάχιστου μεγέθους των ματιών των διχτύων με το κανονιστικό πλαίσιο της Ένωσης, ανεπάρκεια των ελέγχων επί των πωλήσεων ψαριών μικρότερων από την ελάχιστη διάσταση και χαλαρή στάση των γαλλικών αρχών κατά τη δίωξη των παραβάσεων. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δήλωσε ότι σε ορισμένες υποθέσεις «διττής παραβάσεως» στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων είχε χρησιμοποιήσει συντελεστές σοβαρότητας έως «7 ή 8».

59 Βλ. απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

60 Βλ. αποφάσεις της 22ας Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-557/14, EU:C:2016:471, σκέψη 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 100).

61 Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2000, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-387/97, EU:C:2000:356, σκέψη 88), της 25ης Νοεμβρίου 2003, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-278/01, EU:C:2003:635, σκέψη 59), της 10ης Ιανουαρίου 2008, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-70/06, EU:C:2008:3, σκέψη 48), καθώς και της 4ης Ιουνίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-109/08, EU:C:2009:346, σκέψη 42).

133. Όσον αφορά το ΑΕΠ, το Δικαστήριο έχει κρίνει σε σχέση με την Ελληνική Δημοκρατία, της οποίας το ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά από το 2010 και εφεξής, κατόπιν της κρίσεως δημοσίου χρέους, ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη η πρόσφατη εξέλιξη αυτού του ΑΕΠ [62].

134. Προς τούτο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το ελληνικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 25,5 % μεταξύ του έτους 2010 και του έτους 2016 [63].

135. Όσον αφορά το κριτήριο του αριθμού των ψήφων που διαθέτει η Ελληνική Δημοκρατία στο Συμβούλιο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, όπως επισημαίνει αυτό το κράτος μέλος, το σύστημα σταθμίσεως των ψήφων δεν υφίσταται πλέον.

136. Αντιθέτως, το σύστημα διπλής πλειοψηφίας που έχει τεθεί σε εφαρμογή από το άρθρο 16, παράγραφος 4, ΣΕΕ προβλέπει ότι «ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται ποσοστό τουλάχιστον 55 % των μελών του Συμβουλίου, το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον δέκα πέντε μέλη και αντιπροσωπεύει κράτη μέλη που συγκεντρώνουν ποσοστό τουλάχιστον 65 % του πληθυσμού της Ένωσης».

137. Εντούτοις, κανένα από αυτά τα νέα κριτήρια δεν μπορεί να αντικαταστήσει επαρκώς το κριτήριο βάσει του αριθμού των ψήφων στον μηχανισμό λήψεως αποφάσεων του Συμβουλίου.

138. Ειδικότερα, όσον αφορά την πλειονότητα των κρατών μελών, αντίθετα προς το σύστημα σταθμίσεως των ψήφων, όλα τα κράτη μέλη είναι ισότιμα υπό την έννοια ότι καθένα διαθέτει μόνο μία ψήφο. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο τύπος που χρησιμοποίησε η Επιτροπή [64] δεν μπορεί πλέον να τύχει εφαρμογής.

139. Σχετικά με τον πληθυσμό, δεν αποκλείεται ορισμένα κράτη μέλη με συγκεκριμένο πληθυσμό να έχουν μικρότερη ικανότητα πληρωμής από άλλα κράτη μέλη με λιγότερο πληθυσμό. Το κριτήριο αυτό είναι επίσης άνευ σημασίας για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής.

140. Για τους λόγους αυτούς, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί το κριτήριο του αριθμού των ψήφων που διαθέτει το οικείο κράτος μέλος στο Συμβούλιο, όπως ήδη έγινε από το Δικαστήριο με την απόφασή του της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98), καθότι ο αριθμός των ψήφων δεν ασκεί πλέον επιρροή στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων του Συμβουλίου και ο νέος κανόνας του άρθρου 16, παράγραφος 4, ΣΕΕ δεν παρέχει κανένα επαρκές κριτήριο για τον καθορισμό της ικανότητας πληρωμής του οικείου κράτους μέλους [65].

141. Βάσει των περιστάσεων αυτών, μεταξύ των οποίων το σημαντικό ύψος του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως και η διάρκεια της παραβάσεως, και λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να εξαναγκασθεί η Ελληνική Δημοκρατία προκειμένου να άρει την προσαπτόμενη παράβαση, κρίνω σκόπιμο να οριστεί εξάμηνη χρηματική ποινή αντί ημερήσιας.

142. Ειδικότερα, διαπιστώνω ότι η Επιτροπή είχε τάξει προθεσμία τεσσάρων μηνών για την εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 [66] και ότι, για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που αναφέρονται λεπτομερώς στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η Επιτροπή είχε τάξει προθεσμία έξι μηνών στην Ελληνική Δημοκρατία και την ΕΝΑΕ. Τούτο μου φαίνεται εύλογο δεδομένου ότι τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εκτέλεση της αποφάσεως αυτής ή για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που

62 Βλ. αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 58), και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 101).

63 Βλ. απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 101). Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν προσκόμισαν πιο πρόσφατα στοιχεία ούτε η Επιτροπή ούτε η Ελληνική Δημοκρατία.

64 Βλ. σημείο 116 των παρουσών προτάσεων.

65 Θα ήταν σκόπιμο η Επιτροπή να προσαρμόσει την ανακοίνωσή της στον νέο κανόνα περί λήψεως αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο.

66 Βλ. άρθρο 18, παράγραφος 5, της αποφάσεως αυτής.

αναφέρονται λεπτομερώς στην επιστολή αυτή, όπως η διά πλειστηριασμού πώληση των περιουσιακών στοιχείων ή η λήψη νομοθετικών μέτρων για την κατάργηση της παραχωρήσεως της μόνιμης δεξαμενής, δεν μπορούν να ληφθούν από τη μια μέρα στην άλλη. Τούτο έχει εξαιρετική σημασία επί του παρόντος, με δεδομένο ότι η ΕΝΑΕ υπήχθη σε διαδικασία ειδικής διαχειρίσεως, η οποία, κατά το άρθρο 69 του νόμου 4307/2014, μπορεί να διαρκέσει έως δώδεκα μήνες.

143. Όσον αφορά το ύψος της χρηματικής ποινής, σημειώνω ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εξεδόθη η απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405), και η οποία αφορούσε το περιβάλλον, το Δικαστήριο καθόρισε εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 14 520 000 ευρώ, δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν είχε λάβει κανένα μέτρο για την εκτέλεση της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2005, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-502/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2005:592), ενώ η Επιτροπή είχε προτείνει ημερήσια χρηματική ποινή ύψους 71 193,60 ευρώ (που θα αντιστοιχούσε σε εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 12 814 848 ευρώ).

144. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω και, ειδικότερα, της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως, αλλά και της μειώσεως του ελληνικού ΑΕΠ κατά τα τελευταία έτη, προτείνω να οριστεί εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 9 500 000 ευρώ, ήτοι περίπου 1,5 % του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως [67].

145. Εάν το Δικαστήριο μπορεί να ορίσει απομειούμενη χρηματική ποινή για να ληφθεί υπόψη η πρόοδος που θα σημειώσει ενδεχομένως το οικείο κράτος μέλος, εκτιμώ ότι μπορεί επίσης να οριστεί αυξανόμενη χρηματική ποινή για την περίπτωση που το κράτος μέλος θα εξακολουθήσει να μη συμμορφώνεται προς την πρώτη απόφαση του Δικαστηρίου. Εν προκειμένω, η χρηματική ποινή θα μπορούσε να αυξάνεται κατά 2 000 000 ευρώ ανά εξάμηνο έως τη στιγμή που η Ελληνική Δημοκρατία συμμορφωθεί πλήρως προς την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

146. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να υποχρεώσει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 9 500 000 ευρώ, που θα αυξάνεται κατά 2 000 000 ευρώ για κάθε εξάμηνο που ακολουθήσει το πρώτο εξάμηνο κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

Β. Επί του κατ' αποκοπήν ποσού

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

147. Όσον αφορά το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού, η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο να το προσδιορίσει πολλαπλασιάζοντας ένα ημερήσιο ποσό με τον αριθμό των ημερών εξακολουθήσεως της παραβάσεως.

148. Για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού, η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή του ίδιου συντελεστή σοβαρότητας, ήτοι «5», και του ίδιου συντελεστή «Ν» που προτείνονται και σε σχέση με τη χρηματική ποινή. Αντιθέτως, το βασικό ποσό για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπήν ποσού καθορίζεται σε 220 ευρώ ανά ημέρα. Σε αντίθεση με τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής, δεν θα εφαρμοστεί συντελεστής διάρκειας.

67 Η πρόταση της Επιτροπής θα κατέληγε σε εξαμηνιαίο ποσό ύψους περίπου 6 300 000 ευρώ.

149. Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή προτείνει την επιβολή ενός κατ' αποκοπήν ποσού που υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας το ποσό των 3 828 ευρώ με τον αριθμό των ημερών που θα έχουν παρέλθει από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), μέχρι την ημερομηνία εκτελέσεως από την Ελληνική Δημοκρατία των υποχρεώσεών της ή, ελλείψει αυτού, μέχρι τη δημοσίευση της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην υπό κρίση υπόθεση.

150. Η Ελληνική Δημοκρατία δεν προέβαλε συγκεκριμένα επιχειρήματα όσον αφορά το κατ' αποκοπήν ποσό. Στο μέτρο που, για τον υπολογισμό του, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τα ίδια κριτήρια με αυτά που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής, όπως η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως, επιβάλλεται να ληφθούν υπόψη τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία σε σχέση με τη χρηματική ποινή.

2. Εκτίμηση

151. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, κατά την άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στον εν λόγω τομέα, έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει, σωρευτικώς, χρηματική ποινή και κατ' αποκοπήν ποσό [68].

152. Κατά το Δικαστήριο, «[η] αρχή της επιβολής κατ' αποκοπήν ποσού στηρίζεται ουσιαστικά στην εκτίμηση των συνεπειών τις οποίες έχει η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οικείου κράτους μέλους επί των ιδιωτικών και δημοσίων συμφερόντων, ιδίως όταν η παράβαση εξακολούθησε επί μακρό χρονικό διάστημα αφότου εκδόθηκε η απόφαση που τη διαπίστωσε αρχικώς» [69].

153. Επιπλέον, «[σ]ε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού πρέπει να αποτελεί συνάρτηση του συνόλου των κρίσιμων στοιχείων που συνδέονται τόσο με τα χαρακτηριστικά της διαπιστούμενης παραβάσεως όσο και με τη συμπεριφορά του κράτους μέλους που εμπλέκεται στη διαδικασία του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Συναφώς, η διάταξη αυτή παρέχει στο Δικαστήριο ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προκειμένου να αποφασίζει αν θα επιβάλει ή όχι τέτοια κύρωση» [70].

154. Στην παρούσα διαφορά, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, υφίσταται επαναλαμβανόμενη παραβατική συμπεριφορά από πλευράς της Ελληνικής Δημοκρατίας στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων [71]. Το στοιχείο αυτό και, ιδίως στην υπό κρίση υπόθεση, η μη ανάκτηση ούτε ενός ευρώ προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση προς την απόφαση της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), αποτελούν επαρκείς ενδείξεις περί του ότι για την αποτελεσματική πρόληψη της επαναλήψεως στο μέλλον αναλόγων παραβάσεων του δικαίου της Ένωσης μπορεί να απαιτείται η λήψη μέτρου αποτρεπτικού χαρακτήρα, όπως η επιβολή κατ' αποκοπήν ποσού [72].

68 Βλ. αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 71 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 116 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

69 Απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

70 Αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 73 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 117 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

71 Βλ. αποφάσεις της 7ης Ιουλίου 2009, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-369/07, EU:C:2009:428), της 1ης Μαρτίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-354/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:109), της 17ης Οκτωβρίου 2013, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-263/12, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:673), της 9ης Νοεμβρίου 2017, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-481/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:845), καθώς και της 17ης Ιανουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-363/16, EU:C:2018:12).

72 Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 74), και Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψεις 115 και 116).

155. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο καθορίζει το ύψος του ποσού αυτού κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προσαρμοσμένο στις περιστάσεις της υποθέσεως και ανάλογο προς την διαπραχθείσα παράβαση [73]. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνεται υπόψη η διαπιστωθείσα σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως καθώς και η ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους [74].

156. Η παρούσα δικογραφία περιέχει αρκετά στοιχεία που γεννούν αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη πραγματικής βουλήσεως εκ μέρους των ελληνικών αρχών να εκτελέσουν την απόφαση 2009/610 ή να υλοποιήσουν πλήρως τις δεσμεύσεις τους που περιλαμβάνονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010.

157. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι στο άρθρο 11 της συμφωνίας-πλαισίου η Ελληνική Δημοκρατία είχε, κατ' ουσίαν, υποσχεθεί στην ΕΝΑΕ και στους μετόχους της (παλαιούς και νέους) ότι θα μπορούσε να πείσει οριστικώς την Επιτροπή ότι η εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 θα πραγματοποιούνταν χωρίς να υποχρεωθεί η ΕΝΑΕ να επιστρέψει τα ποσά των ενισχύσεων, τούτο δε εντός του Μαρτίου 2010, ήτοι πριν καν η Επιτροπή εγκρίνει τον κατάλογο των δεσμεύσεων που παρατίθενται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 και πριν ακόμη αποδεχτεί επισήμως η ΕΝΑΕ τις δεσμεύσεις αυτές.

158. Όμως, η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούσε βασίμως να δώσει την υπόσχεση αυτή στην ΕΝΑΕ και τους αγοραστές της, ακόμη και αν αυτό απαιτούνταν από την ADM (και στη συνέχεια την Privinvest) ως προϋπόθεση για την αγορά του 75,1 % των μετοχών της ΕΝΑΕ [75]. Πράγματι, μια τέτοια υπόσχεση που παραβλέπει τον επιτακτικό χαρακτήρα του δικαίου της Ένωσης στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων είναι άνευ ισχύος.

159. Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές δεν θεώρησαν την ανάκτηση της μη συμβατής ενισχύσεως ως προτεραιότητα και, αντιθέτως, ενήργησαν έτσι ώστε να καθυστερήσει τελικά η ανάκτηση, λαμβάνοντας μεν αναγκαία μέτρα για τον σκοπό αυτό αλλά ανεπαρκή και, μάλιστα, κατά τρόπο εξαιρετικά αργό. Λόγω της παρελκυστικής αυτής συμπεριφοράς, το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως, με τους τόκους υπερημερίας, έχει αυξηθεί από 256 000 000 ευρώ σε 670 000 000 ευρώ.

160. Για παράδειγμα, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν στην ΕΝΑΕ το πρώτο ένταλμα εισπράξεως της μη συμβατής ενισχύσεως μόλις στις 4 Δεκεμβρίου 2015 [76], ήτοι έντεκα μήνες μετά την προειδοποιητική επιστολή της Επιτροπής και τρία και πλέον έτη μετά την έκδοση της αποφάσεως που διαπίστωνε την παράβαση, της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395). Ζήτησαν την υπαγωγή της ΕΝΑΕ σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως μόλις στις 13 Οκτωβρίου 2017, ήτοι σχεδόν δύο έτη μετά την έκδοση του πρώτου εντάλματος εισπράξεως.

161. Επιπλέον, ακόμη και όταν κατέστη φανερό ότι η ΕΝΑΕ και οι μέτοχοί της δεν θα συνεργάζονταν για την υλοποίηση των δεσμεύσεων που περιέχονται στην επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010, η Ελληνική Δημοκρατία δεν έλαβε κανένα μέτρο για να κινηθεί διαδικασία πτωχεύσεως της ΕΝΑΕ ή υπαγωγής της σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως προκειμένου να ανακτήσει την ενίσχυση, τούτο δε μολονότι τα ελληνικά δικαστήρια απέρριψαν την αίτηση αναστολής εκτελέσεως που άσκησε η ΕΝΑΕ κατά των ενταλμάτων εισπράξεως [77].

73 Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψη 75), και Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψη 117), της 22ας Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-557/14, EU:C:2016:471, σκέψη 94), καθώς και της 22ας Φεβρουαρίου 2018, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-328/16, EU:C:2018:98, σκέψη 119).

74 Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-378/13, EU:C:2014:2405, σκέψεις 76 και 77 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407, σκέψη 118 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

75 Βλ. σημεία 15 και 16 των παρουσών προτάσεων. Το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου κακώς δεν έλαβε υπόψη ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούσε να επιτρέψει στην ΕΝΑΕ να λάβει παραγγελίες κατασκευής πολεμικών πλοίων για τρίτες χώρες, καθότι το άρθρο 346, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προστατεύει μόνον τα ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του οικείου κράτους μέλους. Ως εκ τούτου, τέτοιες παραγγελίες, ιδίως για τρίτες χώρες, αποτελούν εμπορική δραστηριότητα την οποία απαγορεύει η επιστολή της 1ης Δεκεμβρίου 2010 και την οποία εγκατέλειψε η ΕΝΑΕ με την από 27 Οκτωβρίου 2010 επιστολή δεσμεύσεώς της.

76 Βλ. σημείο 38 των παρουσών προτάσεων.

77 Βλ. σημείο 38 των παρουσών προτάσεων.

162. Ασφαλώς, με την προσωρινή διάταξη της 5ης Αυγούστου 2016, το διαιτητικό δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου είχε απαγορεύσει στην Ελληνική Δημοκρατία να κινήσει πτωχευτική διαδικασία κατά της ΕΝΑΕ χωρίς να το ενημερώσει προηγουμένως επ' αυτού και, με την απόφαση της 27ης Ιουνίου 2017, είχε διατάξει την Ελληνική Δημοκρατία να απόσχει από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να μεταβάλει τον έλεγχο επί της ΕΝΕΑ μέχρι την έκδοση της τελικής αποφάσεως, απαγόρευση η οποία περιλάμβανε την υπαγωγή σε καθεστώς ειδικής διαχειρίσεως.

163. Εντούτοις, το εφαρμοστέο δίκαιο στη διαφορά μεταξύ της ΕΝΑΕ, των μετόχων της και της Ελληνικής Δημοκρατίας είναι το ελληνικό δίκαιο και η διαιτητική διαδικασία του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου υπόκειται σε αυτό το δίκαιο, εφόσον η έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου ορίστηκε στην Αθήνα. Δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης αποτελεί μέρος του ελληνικού δικαίου[78], αφενός, το δικαστήριο αυτό δεν μπορούσε να εμποδίσει εγκύρως την Ελληνική Δημοκρατία να κινήσει διαδικασία αφερεγγυότητας κατά της ΕΝΑΕ ως έσχατο μέτρο για την ανάκτηση της μη συμβατής ενισχύσεως και, αφετέρου, η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη μη εκτέλεση της αποφάσεως 2009/610 στηριζόμενη στις αποφάσεις του εν λόγω δικαστηρίου.

164. Με βάση τα ανωτέρω και λαμβάνοντας υπόψη τη μείωση του ελληνικού ΑΕΠ κατά 25,5 % μεταξύ των ετών 2010 και 2016, θεωρώ σκόπιμο να προταθεί στο Δικαστήριο να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στην καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού 13 000 000 ευρώ, ήτοι το 2 % περίπου της προς ανάκτηση ενισχύσεως.

IX. Τελική παρατήρηση

165. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να παράσχει διευκρινίσεις όσον αφορά τη διαιτητική απόφαση που θα εκδοθεί στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας ICSID και θα υποχρεώσει πιθανώς την Ελληνική Δημοκρατία στην καταβολή αποζημιώσεως για την ενδεχόμενη ανάκτηση της ενισχύσεως ή τα μέτρα που θα ληφθούν προς τον σκοπό αυτόν, όπως η εκκαθάριση της ΕΝΑΕ[79].

166. Στην απόφαση που θα εκδοθεί στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί μόνον επί των αιτιάσεων που προέβαλε η Επιτροπή στην προειδοποιητική επιστολή που απηύθυνε στην Ελληνική Δημοκρατία. Τούτο δεν ισχύει για το αίτημα της Επιτροπής περί παροχής διευκρινίσεως.

167. Κατά συνέπεια, το αίτημα αυτό της Επιτροπής θα μπορούσε να αξιολογηθεί μόνο στο πλαίσιο διακριτής προσφυγής λόγω παραβάσεως με αίτημα να αναγνωριστεί ότι, συμμορφωθείσα προς μια τέτοια απόφαση, η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΛΕΕ.

168. Τέλος, εν πάση περιπτώσει, δεν υφίσταται επί του παρόντος καμία απόφαση στο πλαίσιο της επίμαχης διαιτητικής διαδικασίας ICSID.

X. Επί των δικαστικών εξόδων

169. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθεί η Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και δεδομένου ότι διαπιστώθηκε η ύπαρξη παραβάσεως, η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

78 Βλ. απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 41).

79 Βλ. σημεία 58 και 59 των παρουσών προτάσεων.

XI. Πρόταση

170. Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως ακολούθως:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την απόφαση αυτή και από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

2) Υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395), εξαμηνιαία χρηματική ποινή ύψους 9 500 000 ευρώ, που θα αυξάνεται κατά 2 εκατομμύρια ευρώ για κάθε εξάμηνο που ακολουθήσει το πρώτο εξάμηνο κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση μέχρι την εκτέλεση της αποφάσεως της 28ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά Ελλάδας (C-485/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2012:395).

3) Υποχρεώνει την Ελληνική Δημοκρατία να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον λογαριασμό «Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης», κατ' αποκοπήν ποσό ύψους 13 000 000 ευρώ.

4) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.